

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra rekreologie a cestovního ruchu

Udržitelný cestovní ruch v mexickém státě Oaxaca

Bakalářská práce

Autor: Kateřina Bedlivá

Studijní obor: Management cestovního ruchu

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Jiří Štyrský, CSc.

Hradec Králové

duben 2016

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

V Hradci Králové dne 26.4.2016

Kateřina Bedlivá

Poděkování:

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. PaedDr. Jiřímu Štyrskému, Csc. za metodické vedení a cenné rady při psaní práce.

Dále děkuji všem, kteří mi byli nápomocni a poskytli cenné informace a jakýmkoliv způsobem se podíleli na této práci, především prof. RNDr. Josefu Zelenkovi, CSc. a Mgr. Jaroslavu Kacetlovi, Ph.D.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá udržitelností cestovního ruchu v mexickém státě Oaxaca. Zaměřuje se především na oblast sociální udržitelnosti a na ekoturismus. Teoretická část využívá literatury pro popis udržitelnosti cestovního ruchu, dopadů cestovního ruchu na sociokulturní prostředí destinace, životního cyklu destinace a popisuje ekoturismus. Praktická část práce charakterizuje destinaci Oaxaca, cestovní ruch v destinaci, její nejvýznamnější turistické atrakce a biodiverzitu. Popisuje výzkum, ke kterému byly využity metody zúčastněného pozorování, dotazníkového šetření, obsahové analýzy a rozhovoru. Následuje analýza výsledků. V závěru práce se konstatuje dosažení zvolených cílů a navrhuje doporučení na základě výsledků šetření.

Klíčová slova: udržitelný cestovní ruch, ekoturismus, sociokulturní prostředí, Mexiko, Oaxaca

Annotation

Title: Sustainable Tourism in Mexican State Oaxaca

This bachelor thesis deals with sustainability of tourism in the Mexican state of Oaxaca. It focuses primarily on social sustainability and ecotourism. The theoretical part uses the literature to describe sustainability of tourism, tourism impacts on social-culture environment of the destination, tourism area life cycle and ecotourism. The practical part characterizes Oaxaca destination, tourism in this destination, its the most significant touristic attractions and biodiversity. It also describes research which was based on participatory observation, questionnaire survey, content analysis and interview. Then follows the analysis of the results. The conclusion states reaching previously elected objectives and proposes recommendations based on results.

Key words: sustainable tourism, ecotourism, sociocultural environment, Mexico, Oaxaca

Obsah

1. ÚVOD	1
2. CÍL A METODIKA PRÁCE	2
2.1 Cíl práce	2
2.1.1 Výzkumné otázky	2
2.1.2 Stanovení hypotéz.....	3
2.2 Metodika práce.....	4
3. TEORETICKÁ VÝCHODISKA.....	7
3.1 Vymezení důležitých pojmů.....	7
3.2 Udržitelný cestovní ruch	7
3.2.1 Trvale udržitelný rozvoj – Agenda 21	10
3.3 Dopady cestovního ruchu na sociokulturní prostředí.....	11
3.3.1 Turistická iritace.....	13
3.4 Životní cyklus destinace	14
3.5 Ekoturismus	17
4. PRAKTICKÁ ČÁST.....	18
4.1 Charakterizace destinace	18
4.1.1 Mexiko.....	18
4.1.2 Destinace Oaxaca.....	18
4.1.3 Nejvýznamnější turistické atrakce hlavního město Oaxaca.....	19
4.1.4 Nejvýznamnější turistické atrakce okolí hlavního města	20
4.1.5 Nejvýznamnější turistické atrakce pacifického pobřeží Oaxacy	24
4.1.6 Biodiverzita destinace Oaxaca.....	25
4.1.7 Charakterizace cestovního ruchu v destinaci Oaxaca	26
4.1.8 Formy cestovního ruchu v destinaci Oaxaca	27
4.2 Charakterizace na základě zúčastněného pozorování.....	28
4.3 Dotazníkové šetření	30
4.3.1 Skladba respondentů	30
4.4 Analýza dat dotazníkového šetření.....	32
4.4.1 Změny prostředí vyvolané cestovním ruchem	32
4.4.2 Vliv cestovního ruchu na místní prostředí	33
4.4.3 Vliv cestovního ruchu na zvyky a tradice.....	34
4.4.4 Omezování obyvatel destinace cestovním ruchem	35

4.4.5	Vliv rozvoje cestovního ruchu na životní styl.....	36
4.4.6	Vliv rozvoje cestovního ruchu na infrastrukturu.....	37
4.4.7	Spokojenost s životem v dané destinaci	38
4.4.8	Povědomí o ekoturismu	39
4.4.9	Domácí a zahraniční turisté.....	40
4.5	Shrnutí dotazníkového šetření.....	41
4.6	Vývoj návštěvnosti.....	42
4.7	Ekoturismus ve státě Oaxaca.....	45
4.7.1	Ekoturistické oblasti	45
4.7.2	Rozvoj ekoturismu	46
4.8	Rozhovor	48
5.	SHRnutí VÝSLEDKŮ	51
5.1	Diskuse výsledků.....	51
5.2	Ověření hypotéz.....	52
6.	ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ	54
7.	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	57
7.1	Tištěné zdroje	57
7.2	Online zdroje.....	58
8.	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	61
9.	SEZNAM TABULEK	62
10.	SEZNAM OBRÁZKŮ	63
11.	PŘÍLOHY	65
11.1	Dotazník v češtině	65
11.2	Dotazník ve španělštině.....	67
11.3	Přehled odpovědí z dotazníkového šetření.....	69
11.4	Doplňující komentáře z dotazníkového šetření	71
11.5	Přepis rozhovoru.....	73

1. ÚVOD

Udržitelný cestovní ruch je velmi aktuální téma, což dokládá i fakt, že se stal součástí „Agendy 2030 pro udržitelný rozvoj“, která byla přijata na summitu OSN pro udržitelný rozvoj v New Yorku 25.–27. září 2015 (UNWTO 2015). Udržitelnost cestovního ruchu je zároveň i velmi široké téma, ve kterém se diskutuje ekonomická, sociální a environmentální udržitelnost. Pro obsáhlost tématu se tato práce soustřeďuje pouze na oblast sociální udržitelnosti, konkrétně na dopady cestovního ruchu na sociokulturní prostředí zvolené destinace a také na význam ekoturismu. Vybranou destinací je mexický stát Oaxaca [*Wa-ha-ka*], nacházející se v jižní části Mexika.

V porovnání s ostatními destinacemi Mexika je Oaxaca zatím méně navštěvovaná zahraničními návštěvníky a láká více domácích turistů. V destinaci jsou populární alternativní formy cestovního ruchu, které jsou zde velmi rozšířené, zároveň má tato destinace nedotčenou přírodu a mnoho kulturních atraktivit, které by mohly zahraniční návštěvníky zaujmout (Onstott 2008).

Rozšířenou formou cestovního ruchu v destinaci je ekoturismus a tato práce se snaží vyzkoumat, zda má ekoturismus podíl na sociální udržitelnosti cestovního ruchu, konkrétně na udržení životního stylu a životní úrovně místních obyvatel.

Mexická oblast Oaxaca je v české populaci poměrně málo známou destinací a dosud neexistuje česká literatura, která by se jí hlouběji zajímala. Z hlediska cestovního ruchu si tato destinace zaslouží pozornost a pravděpodobně bude do budoucna zajímat nejen více českých turistů, ale i další studenty a pedagogy.

Téma této práce bylo autorkou zvoleno pro dlouhodobý zájem o destinaci, především na základě pobytu v této oblasti, ale také díky obecnému zájmu o Latinskou Ameriku a záměru studovat tento region v navazujícím magisterském studiu. Autorka se tímto tématem zabývala již během studia a tato práce navazuje na její poznatky.

2. CÍL A METODIKA PRÁCE

2.1 Cíl práce

Cílem této práce je zhodnotit sociální udržitelnost cestovního ruchu v destinaci Oaxaca. Práce se zabývá především dopady cestovního ruchu na sociokulturní prostředí zvolené destinace, dále sledováním tendencí v růstu počtu návštěvníků a také jakou roli má v dané oblasti ekoturismus.

Dopady cestovního ruchu na sociokulturní prostředí je možné zkoumat pomocí iritačního indexu, jak bude popsáno v teoretických východiscích práce. Výzkum se zaměřuje především na stanovení hodnoty iritačního indexu, který je zkoumán z empirických dat získaných dotazníkovým šetřením přímo v destinaci. Ze stanovené hodnoty iritačního indexu lze pak zjistit obecnou spokojenost či nespokojenost obyvatelstva vyvolanou cestovním ruchem. Práce se zaměřuje i na vývoj návštěvnosti v destinaci Oaxaca, jelikož je důležitá k objasnění současného stavu cestovního ruchu v oblasti a zároveň vývoje destinace. Návštěvnost je společně s iritačním indexem jedním z faktorů k určení životního cyklu destinace a po dalším výzkumu by tak mohla být určena i fáze životního cyklu destinace. Ke zjištění vývoje návštěvnosti jsou použity dostupné statistické údaje, ze kterých jsou zkoumány tendence v růstu počtu návštěvníků. V neposlední řadě bude věnována pozornost ekoturismu, jelikož ekoturismus je významnou formou cestovního ruchu v oblasti Oaxaca. Práce se zabývá jeho vlivem na sociokulturní prostředí v destinaci.

Pro doplnění některých otázek a ověření získaných poznatků je uveden rozhovor s odborníkem, který pracuje v cestovním ruchu přímo ve státě Oaxaca. Na závěr jsou shrnuty výsledky a stanovena doporučení. Na výsledky práce by mělo být možné navázat a provést výzkum znovu s časovým odstupem.

2.1.1 Výzkumné otázky

Pro účel této práce byly položeny tři výzkumné otázky, na jejichž základě jsou stanoveny konkrétní hypotézy:

Otázka č. 1: Jaká je turistická iritace v destinaci Oaxaca?

Otázka č. 2: Jaký je vývoj návštěvnosti v destinaci Oaxaca ze strany zahraničních návštěvníků?

Otázka č. 3: Jaký je vliv ekoturismu na sociokulturní prostředí v destinaci Oaxaca?

Tyto výzkumné otázky tvoří základ celé práce a přímo se vztahují k cíli. Jelikož je práce zaměřena na sociální udržitelnost, zabývá se zkoumáním turistické iritace pomocí Doxeyho iritačního indexu. Pro výzkum je také důležité posouzení tendencí ve vývoji návštěvnosti ze strany zahraničních návštěvníků, z tohoto důvodu jsou zkoumány dostupné statistické údaje. Návštěvnost je také jedním z faktorů pro určení fáze životního cyklu destinace, který je korelačně propojen se stupni iritačního indexu, jak je popsáno v Teoretických východiscích. Poslední výzkumná otázka se týká ekoturismu, jelikož je to velmi rozšířená forma cestovního ruchu v této oblasti.

2.1.2 Stanovení hypotéz

Pro každou z položených výzkumných otázek je vytvořena hypotéza, jejíž pravdivost se ověří či vyvrátí vyhodnocením empirických dat, získaných buď z dotazníkového šetření, z dostupných statistických údajů nebo také z rozhovoru s informovaným subjektem z oblasti cestovního ruchu.

Hypotéza č. 1

Iritační index v destinaci Oaxaca se stále nachází na prvním stupni Doxeyho škály.

Zdůvodnění: Turistická iritace, jak uvádí například Pásková (2014), je proces vývoje vztahu místních obyvatel k cestovnímu ruchu a jako ukazatel se používá empiricky odvozená čtyřstupňová škála, tzv. Doxeyho iritační index. Předpoklad, že iritační index se nachází na prvním stupni Doxeyho škály – Euforie – byl stanoven na základě vlastního pozorování při pobytu v destinaci, kde místní obyvatelstvo působí na turisty mile a nebojí se s nimi komunikovat. Převažuje tu individuální turismus. Mnoho místních lidí využívá cestovního ruchu k obchodování s tradičními předměty a dochází tu také často k předvádění tradic a zvyků. V destinaci Oaxaca lze potkat především domácí turisty nebo turisty z USA.

Hypotéza č. 2

Je viditelný nárůst zájmu ze strany zahraničních návštěvníků o destinaci Oaxaca.

Zdůvodnění: Návštěvnost je důležitým ukazatelem ve vývoji cestovního ruchu, jak uvádí Pásková (2014), jedním z faktorů ovlivňujících turistickou iritaci je právě intenzita kontaktu s návštěvníky. Tato hypotéza, týkající se nárůstu počtu návštěvníků, byla stanovena na základě faktu, že je čím dál větší zájem o nové alternativní formy cestovního ruchu, mezi kterými se nachází i ekoturismus (Costa 2013). Právě tyto alternativní formy cestovního ruchu jsou typické pro destinaci Oaxaca. Pro účel práce se viditelným nárůstem zájmu rozumí nárůst počtu zahraničních návštěvníků v pěti po sobě jdoucích letech.

Hypotéza č. 3

Ekoturismus přispívá ke zmírnění dopadů cestovního ruchu na sociokulturní prostředí v destinaci Oaxaca.

Zdůvodnění: Ekoturismus je populární formou cestovního ruchu ve sledované oblasti a proto se jím tato práce také zabývá. V destinaci Oaxaca se nachází mnoho vesnic, kde stále žije původní obyvatelstvo a svoje tradice a zvyky si zachovává i přes fungující turismus v oblasti. Ekoturismus je zde velmi populární a tak vyvstává otázka, zda má nějaký vliv na celkové dopady cestovního ruchu. Kromě zachování přírodního bohatství je v oblasti kladen velký důraz též na zachování kultury a tradičního života obyvatel. Je tedy otázkou, zda je opravdu ekoturismus důvodem, proč se daří zachovávat tradice, zvyky a životní podmínky místního obyvatelstva.

2.2 Metodika práce

V této práci je použito několik výzkumných metod. První z nich je **pozorování**. Pro účel práce bylo zvoleno tzv. zúčastněné pozorování, které, jak uvádí Jašíková a Trousil (2009), je metodou, založenou na začlenění výzkumníka do zkoumaného prostředí. Pro zúčastněné pozorování je vymezen dvouměsíční pobyt autorky ve zkoumané oblasti.

Druhou výzkumnou metodou je **dotazníkové šetření**. Tato metoda je použita za účelem zjištění míry iritace ve zkoumané destinaci. Pro účely dotazování jsou sestaveny uzavřené otázky. Odpovědi na tyto otázky jsou koncipovány tak, aby odpovídaly pozitivním i negativním (popřípadě žádoucím i nežádoucím) vlivům cestovního ruchu, jak uvádí Palatková (2011) a také Goeldner a Ritchie (2006) – viz kapitola 3.3 „Dopady cestovního ruchu na sociokulturní prostředí“. Z odpovědí získaných dotazníkovým šetřením se vyhodnotí míra iritace za pomoci čtyřstupňové škály, která odpovídá čtyřem stupňům iritačního indexu podle Doxeyho (1976). Z údajů, získaných jako odpovědi na každou otázku dotazníku, budou sečteny pouze negativní odpovědi a vyneseny na čtyřstupňovou škálu. Tím bude možné vyčíst stupeň iritace. Pro přehlednost se data po vyhodnocení uspořádají jak tabulkově, tak graficky.

Dotazník obsahuje kromě 9 otázek pro výzkum míry iritace také 3 doplňující otázky vymezující dotazovaného (věk, pohlaví, práce v cestovním ruchu), dále otázku týkající se povědomí o ekoturismu a otázku, zda místní raději potkávají domácí turisty nebo zahraniční. Při tvorbě dotazníku je využito Google formuláře, který umožňuje anonymní on-line dotazování. Respondenti jsou kontaktováni s požadavkem na vyplnění dotazníku na e-mailových adresách, získaných během pobytu v destinaci. Protože metoda dotazníkového šetření vyžaduje velký počet odpovědí, lze předpokládat, že v případě malého počtu odpovědí budou závěry zkoumání jen rámcové.

Další výzkumnou metodou je **obsahová analýza**, která je použita k ověření druhé a třetí hypotézy. Jsou zkoumány a vyhodnocovány statistiky návštěvnosti a také historie a význam ekoturismu v dané oblasti. Veškeré využití informace vycházejí pouze z oficiálních dokumentů institucí, zabývajících se daným tématem. K této problematice neexistují české zdroje, bude čerpáno zejména z cizojazyčných online zdrojů.

Pro účely obsahové analýzy je využito statistik zaměřených na aktivitu v ubytovacích zařízeních, na návštěvnost muzeí, historických památek nebo archeologických zón z období 2005 až 2015. Statistiky v cestovním ruchu nejsou z mnoha důvodů přesné, Zelenka (2013) uvádí, že často nelze odlišit rezidenta od účastníka cestovního ruchu například ve statistikách stravovacích zařízení, dále přechody přes hranice jsou zkreslené z důvodů nerozlišování účastníků cestovního ruchu a jiných cestujících

a v neposlední řadě v ubytovacích službách komplikuje statistické údaje tzv. „šedá ekonomika“. Ale i přes tato zkreslení statistických údajů je možné z nich vysledovat trendy a předpovědět určitý vývoj (Zelenka 2013).

Poslední použitou metodou je **rozhovor**. Rozhovor jako kvalitativní metoda je použit pro doplnění a ověření poznatků získaných pomocí předchozích výzkumných metod. Pro účely rozhovoru je kontaktována osoba, která se dlouhodobě zabývá alternativními formami cestovního ruchu v této oblasti, vlastní firmu zprostředkovávající dobrodružné, kulturní a ekoturistické cesty a poskytuje školení v oblasti dobrodružného cestovního ruchu a rozvoje podnikání v cestovním ruchu. Rozhovor je poskytnut online.

3. TEORETICKÁ VÝCHODISKA

3.1 Vymezení důležitých pojmů

Úvodem teoretických východisek této práce je nutno definovat výrazy, u kterých by mohlo dojít při interpretaci k záměně jejich významu. Jedná se o pojmy „stát“ a „Oaxaca“ [*Wa-ha-ka*]:

- Spojené státy mexické jsou federativní republika, tvořená několika spolkovými státy. V této práci bude pro označení Spojených států mexických používán výraz „**stát**“ nebo „**Mexiko**“.
- Pro spolkový stát Oaxaca (oficiálně *Estado Libre y Soberano de Oaxaca*) bude používán výraz „**destinace Oaxaca**“ nebo zkráceně „**destinace**“, který nejlépe vystihuje problematiku práce.
- Pro stejnojmenné hlavní město Oaxaca (plným názvem *Oaxaca de Juárez*) spolkového státu Oaxaca bude v této práci používán výraz „**hlavní město Oaxaca**“ nebo též zkráceně „**město Oaxaca**“.

3.2 Udržitelný cestovní ruch

Goeldner a Ritchie (2012) uvádějí, že cestovní ruch má výjimečnou pozici v možnosti přispívat k trvale udržitelnému rozvoji, a to nejen díky dynamice a trvalému růstu sektoru, ale také díky tomu, že cestovní ruch vyžaduje výjimečný vztah mezi spotřebiteli (návštěvníky), samotným odvětvím, okolním prostředím a místní komunitou. Tento výjimečný vztah vzniká přirozeným způsobem, jelikož klient (turista) cestuje přímo k dodavateli a jeho produktu, a to vede ke třem důležitým aspektům vztahu mezi cestovním ruchem a trvale udržitelným rozvojem (Goeldner, Ritchie 2012):

- 1) **Interakce** – přímá i nepřímá interakce mezi návštěvníky, hostiteli, komunitami a jejich prostředím.
- 2) **Informovanost** – návštěvníci i hostitelé si více uvědomují otázky spojené s životním prostředím a mezikulturními rozdíly a to může ovlivnit jejich postoje k trvale udržitelnému rozvoji.

- 3) **Závislost** – cestovní ruch je závislý na zdrojích, jako je čisté životní prostředí, autentické historické a místní tradice atd., což vede ke snaze zachovat tyto zdroje.

Ve své práci Goeldner a Ritchie (2012) zároveň uvádějí, že rozeznáváme tři pilíře trvale udržitelného rozvoje:

- 1) ekonomická udržitelnost,
- 2) sociální udržitelnost,
- 3) environmentální udržitelnost.

Podle Palatkové (2011) vychází koncept udržitelného cestovního ruchu z konceptu udržitelnosti, který je založen na myšlence, že přírodní, kulturní a další zdroje jsou omezené a proto je třeba s nimi nakládat optimálním způsobem.

Butler (1993) stanovuje definici udržitelného rozvoje v kontextu cestovního ruchu jako cestovní ruch, který je rozvíjen a udržován v oblasti (komunita, prostředí) takovým způsobem a v takovém rozsahu, aby fungoval neomezenou dobu a nezneškodňoval nebo neměnil prostředí (lidské, fyzické), ve kterém existuje do takové míry, aby neznemožňoval úspěšný rozvoj a blahobyt jiných aktivit a procesů. Podle něj udržitelný rozvoj cestovního ruchu není totéž co udržitelný cestovní ruch. Udržitelný cestovní ruch pak definuje jako takový cestovní ruch, který může být udržován životaschopný v určité oblasti neomezeně dlouhou dobu (Butler 1993).

UNWTO a UNEP (2005) definují udržitelný cestovní ruch jako takový, který plně zohledňuje jeho současné a budoucí ekonomické, sociální a environmentální dopady, zabývá se potřebami návštěvníků, průmyslu, životního prostředí a hostitelské komunity. Dále je zde uvedeno, že aby byl cestovní ruch udržitelný, musí být vytvořena rovnováha mezi následujícími třemi dimenzemi:

- 1) vytvořit optimální využívání zdrojů v prostředí, což tvoří klíčový prvek v rozvoji cestovního ruchu, udržení nutných ekologických procesů a pomáhá zachovat přírodní zdroje a biodiverzitu;
- 2) respektovat sociokulturní autenticitu v hostitelské komunitě, zachovat její vybudované a užívané kulturní dědictví, tradiční hodnoty a také přispět k mezikulturnímu porozumění a toleranci;

3) zajistit fungující dlouhodobé ekonomické operace poskytující socioekonomické benefity zainteresovaným subjektům, které jsou spravedlivě rozdělené. To vše zahrnuje také stabilní zaměstnanost, příležitosti poskytující příjem, sociální služby hostitelské komunity a snižování chudoby.

Nash (1996) se ve své knize „Antropology of Tourism“ též zabývá udržitelným rozvojem. Udržitelný rozvoj podle něj znamená, že lidé nemohou nastavit směr vývoje tak, aby přesáhl jejich potřeby a potřeby budoucích generací. Tento výrok dle Nashe (1996) již zazněl na konferenci Společnosti národů v Rio de Janeiru roku 1992, která byla zaměřena na prostředí a rozvoj.

Objevuje se názor, že limity zdrojů jsou úměrné počtu konzumentů, nicméně antropologové poukazují na to, že potřeby se liší v rámci různých kultur a v tom případě by sociokulturní faktory měly být brány v potaz v každé problematice únosné kapacity nebo udržitelnosti (Nash, 1996). Již v 60. letech 20. století se začalo mluvit o cestovním ruchu jako o možném faktoru, který přispívá k ekonomickému růstu, ale zároveň se v téže době začaly objevovat také znepokojující poznámky o možném negativním vlivu cestovního ruchu (Nash, 1996).

Nash (1996) také uvádí, že toto vše se projevilo i v činnosti World Tourism Organization, když se udržitelný cestovní ruch stal součástí její politiky. Nová ideologie této organizace byla předvedena v publikaci „Sustainable Tourism Development: Guide for Local Planners“ (WTO, 1993). V této publikaci se uvádí, že společnosti mohou profitovat z udržitelného cestovního ruchu, pokud budou dodržovat následující tři principy: ekologickou udržitelnost, společenskou a kulturní udržitelnost a ekonomickou udržitelnost pro současnou i budoucí generaci WTO (1993). Dále zde WTO (1993) uvádí, že skupiny zainteresované v rozvoji cestovního ruchu by měly spolupracovat (průmysl cestovního ruchu, environmentalisté a místní komunita), a že velkým problémem se však ukázal vliv představitelů průmyslu cestovního ruchu (podnikatelů, manažerů,...), kterým jde především o zisk a kteří si neuvědomují, že bez přírodních a kulturních atrakcí nebudou mít v budoucnosti čím přitáhnout návštěvníky.

Udržitelný rozvoj a udržitelný cestovní ruch definuje také Zelenka a Pásková (2012:590) ve Výkladovém slovníku cestovního ruchu. Podle nich je udržitelný rozvoj především „rozvoj, který současným i budoucím generacím zachová možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a současně nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.“ Udržitelný cestovní ruch zde definují jako „cestovní ruch, který díky koncepčnímu rozvoji a plánování dlouhodobě nenarušuje přírodní, kulturní a sociální prostředí, neboť jeho cílem je ochrana a zachování životního prostředí ve všech jeho aspektech a respektování životního stylu místních obyvatel“ (Zelenka, Pásková 2012:591).

V této práci se bude dále vycházet z poslední zmíněné definice udržitelného cestovního ruchu dle Zelenky a Páskové (2012).

3.2.1 Trvale udržitelný rozvoj – Agenda 21

Udržitelný cestovní ruch je jednou z mnoha oblastí definovaných v Agendě 21, která je globálním akčním plánem schváleným v roce 1992 v Rio de Janeiro a znovu potvrzeným na Světovém summitu udržitelného rozvoje v jihoafrickém Johannesburgu v roce 2002. Tento plán nastavuje priority pro udržitelný rozvoj v 21. století (Mowforth, Munt 2009).

V rámci Agendy 21 byla vytvořena Agenda 21 pro turismus, která se podle Palatkové (2011:155) obrací na podnikatelskou sféru, vlády i další organizace s tím, že: „*Agenda 21 pro turismus stanovuje 9 priorit orientovaných zejména na veřejný prostor:*

- *Posouzení stávajícího regulačního, ekonomického a dobrovolného rámce pro zajištění udržitelného turismu*
- *Vyhodnocení ekonomických, společenských, kulturních a ekologických dopadů činnosti organizace*
- *Realizace výcviku, vzdělání a obecního povědomí o významu udržitelnosti*
- *Plánování udržitelného rozvoje turismu (např. územní plánování pro turismus)*
- *Usnadnění výměny informací, dovedností a technologií se vztahem k udržitelnému turismu mezi rozvinutými a rozvojovými zeměmi*

- *Zapojení všech složek společnosti do procesu (sociální skupiny, sektory ekonomiky, demografické skupiny a další)*
- *Návrh nových produktů turismu, které již ve své podstatě obsahují udržitelnost*
- *Sledování a vyhodnocování pokroku v dosahování udržitelného rozvoje pomocí indikátorů*
- *Rozvíjení partnerství pro udržitelný rozvoj s cílem udržitelného a odpovědného podnikání.“*

Dále Agenda 21 pro turismus poskytuje určitý návod pro soukromý sektor, kde jsou priority orientovány např. na hospodaření se zdroji energie a vody, zapojování zaměstnanců a místních komunit do firemních programů a prosazování partnerství (Palatková 2011).

3.3 Dopady cestovního ruchu na sociokulturní prostředí

Pásková (2014) uvádí, že zatímco dopady cestovního ruchu na fyzické prostředí lze nějakým způsobem monitorovat a měřit, sledování dopadů na sociokulturní prostředí je podstatně složitější. Palatková (2011) tvrdí, že v řešení dopadů cestovního ruchu na sociokulturní prostředí je nutné řešit především vztah akce a reakce – reakce mezi návštěvníky destinace a rezidenty žijícími v destinaci. Dále zde Palatková dodává, že v tomto vztahu jde o to, kdo komu, jak a za jakých podmínek se přizpůsobí a kdo z těchto změn a přizpůsobení bude ekonomicky profitovat.

Velmi sporné je také rozdělování dopadů cestovního ruchu na pozitivní a negativní. Pásková (2014) píše, že hodnocení dopadů na kladné a záporné je závislé na úhlu hodnotitelského subjektu a je tedy vhodnější mluvit o míře žádoucnosti daného dopadu pro společnost nebo ještě lépe pro určitou skupinu lidí. Dále se tyto vlivy na sociokulturní prostředí vyznačují změnami v rovině psychologické, sociální, kulturní, ekonomické, urbanistické a projevují se jako materiální i nemateriální (Pásková 2014).

Palatková (2011:144) uvádí, že: *„Vlivy turismu na sociokulturní prostředí je možné chápat jako mix vlivů pozitivních a negativních a rozdělit je následovně:*

- *Nárůst konkurence v destinaci*
- *Rostoucí ekonomická rovnováha ve společnosti*
- *Obnova zájmu o užívání místního jazyka*
- *Snaha naučit se jazyky turistů*
- *Rozvoj zařízení pro turisty, která mohou sloužit i pro místní, zároveň ale také poskytovat kapacity přednostně pro turisty*
- *Tlak poskytovat přednostně kapacity zařízení pro turisty, a tedy menší šance na využití zařízení rezidenty, zpoplatnění či zvýšení ceny za využívání kapacit*
- *Rostoucí příjem a kvalita života*
- *Nárůst populace – přelidnění, kriminalita, dopravní zácpy*
- *Udržování tradic, náboženských slavností, festivalů, gastronomie, výroba suvenýrů, které však mohou přerůst do podoby konzumní statků přizpůsobených preferencím návštěvníků destinace*

Goeldner a Ritchie (2006) tvrdí, že vždy dochází k vzájemnému ovlivňování návštěvníků a místního obyvatelstva, avšak největší vliv má zpravidla návštěvník z Evropy či Severní Ameriky na obyvatelstvo rozvojové země. Dále zde definují 9 efektů, které jsou podle nich negativní vůči hostící komunitě, společnosti:

- 1) Objevení nežádoucích aktivit jako je gamblersství, prostituce, pití alkoholu a další
- 2) Tzv. demonstrační efekt obyvatelstva, které chce totéž luxusní a dovážené zboží jako si dopřávají návštěvníci
- 3) Rasové napětí, převážně tam, kde jsou velmi viditelné rasové rozdíly mezi návštěvníky a místním obyvatelstvem
- 4) Vyvinutí podlézavého chování zaměstnanců v cestovním ruchu
- 5) „Trinketizace“ suvenýrů a umění za účelem výroby velkého množství pro obchod v cestovním ruchu
- 6) Standardizace zaměstnaneckých rolí jako je mezinárodní číšník – tentýž typ osoby v každé zemi
- 7) Ztráta kulturní hrdosti, když je kultura viděna návštěvníkem jako kuriózní zvyky nebo jako zábava
- 8) Příliš rychlá změna v lokálním stylu života, protože jsou lidé ohromeni tolika turisty
- 9) Nerovný počet pracovníků na málo placených, podřadných místech je charakteristický pro většinu hotelů a restaurací

3.3.1 Turistická iritace

Tato práce se zabývá pojmem turistické iritace jako jedním ze sociálních dopadů cestovního ruchu. Podle Zelenky a Páskové (2012:579) je turistická iritace definována jako „*míra nevraživosti rezidentů ve vztahu k návštěvníkům a k vývoji cestovního ruchu v daném místě obecně*“ a jako ukazatel tohoto vztahu se používá empiricky odvozená čtyřstupňová škála, tzv. Doxeyho iritační index (IRRIDEX) – euforie, apatie, znechucení a antagonismus (Tabulka 1).

Tabulka 1: Stupně iritačního indexu dle Doxeyho (IRRIDEX).

Stupeň	Popis
Euforie	Počáteční fáze vývoje, návštěvníci a investoři vítáni, málo plánovacího či kontrolního mechanismu
Apatie	Návštěvníci jsou bráni jako součást života, kontakty mezi rezidenty a návštěvníky jsou více formální (obchodní), plánování se zabývá především marketingem
Znechucení	Dosaženo bodu nasycení, rezidenti mají pochybnosti o cestovním ruchu, političtí činitelé se snaží situaci řešit zvýšením infrastruktury místo omezování růstu
Antagonismus	Iritace je otevřeně vyjádřená, návštěvníci jsou vnímáni jako příčina všech problémů, plánování nyní ozdravné, ale propagace se zvyšuje, aby vykompenzovala zhoršující se reputaci destinace

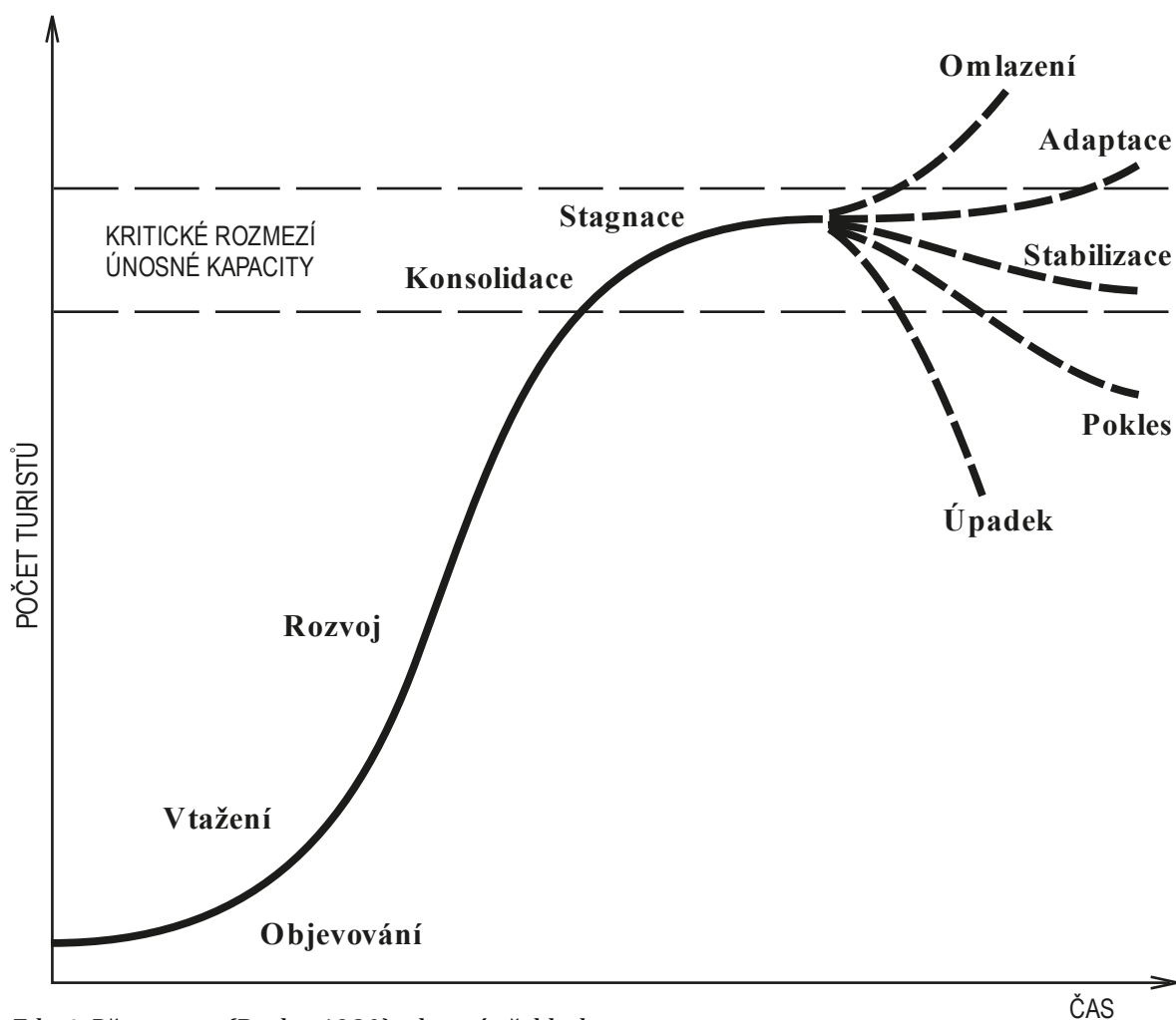
Zdroj: Převzato a přeloženo z (Doxey, 1976).

Dle Páskové (2014) se postoj místních obyvatel k cestovnímu ruchu postupně mění v průběhu životního cyklu destinace v závislosti na několika faktorech, kterými jsou forma a intenzita jejich kontaktu s návštěvníky, mění se segmentační struktura cestovního ruchu a převažující formy cestovního ruchu. Hodnoty iritačního indexu souvisí s mírou prostorové a časové polarizace aktivit cestovního ruchu, mírou rozdílnosti kultur návštěvníka a místního obyvatele a kvalitou infrastruktury (Pásková 2014).

3.4 Životní cyklus destinace

Podle Páskové (2014) je koncept životního cyklu destinace zaměřen na sledování dynamiky destinačního prostředí, změn způsobených v destinaci primárně cestovním ruchem a vytváří tak vhodný podklad pro aplikaci dalších významných konceptů, používaných v cestovním ruchu. Dále Pásková uvádí, že koncept životního cyklu destinace leží na průniku konceptu únosné kapacity území pro rozvoj cestovního ruchu, konceptu sociální směny (součástí je již zmíněný iritační index) a geografického konceptu. Pásková (2014:87) také vysvětluje, že „trajektorii životního cyklu destinace lze zobrazit jako křivku, která podchycuje změny hodnot základních ukazatelů vývoje potenciálu, stavu a cestovního ruchu v destinaci.“ Jedním z těchto základních ukazatelů je vývoj hodnoty Doxeyho iritačního indexu, dále je to vývoj

Obrázek 1: Životní cyklus destinace podle Butlera.

Zdroj: Převzato z (Butler 1980), vlastní překlad.

hodnoty únosné kapacity území pro rozvoj cestovního ruchu, objemu návštěvnosti, segmentační struktury, míry využití ubytovací kapacity, míry sezónnosti a mnoha dalších ukazatelů (Pásková 2014).

Tabulka 2: Fáze životního cyklu destinace.

Fáze	Popis
1. Objevování	<ul style="list-style-type: none"> • Malá návštěvnost • Založeno na primárních turistických atraktivitách, které mohou být kulturní nebo přírodní • Žádné sekundární atraktivity • Cestovní ruch nemá ekonomický ani sociální význam pro místní obyvatelstvo
2. Vtažení	<ul style="list-style-type: none"> • Místní obyvatelstvo se začíná angažovat v cestovním ruchu • Nutnost sekundárních turistických zařízení jako jsou penziony • Může se vyvinout turistická sezóna • Tlak na vládu k zlepšení dopravy pro turisty
3. Rozvoj	<ul style="list-style-type: none"> • Vysoká návštěvnost, počet návštěvníků může přesahovat počet rezidentů během sezóny • Zlepšení propagace vytvoří dobře definovaný turistický trh • Zapojení místních subjektů a jejich kontrola cestovního ruchu rychle upadá • Externí organizace poskytnou sekundární turistické atraktivity • Přírodní a kulturní atraktivity budou rozvinuty a nabízeny • Místní obyvatelstvo pocítí fyzické změny v oblasti, které nemusí schvalovat
4. Konsolidace	<ul style="list-style-type: none"> • Růst cestovního ruchu se zpomaluje, ale počet návštěvníků přesahuje počet místních obyvatel • Ekonomika oblasti je závislá na cestovním ruchu • Marketing a propagace zaujímá široký okruh lidí • Jsou zastoupeny hlavní turistické řetězce • Cestovní ruch vzbuzuje nespokojenost v místním obyvatelstvu

5. Stagnace	<ul style="list-style-type: none"> • Počty návštěvníků dosahují vrcholu • Únosná kapacita byla naplněna nebo překročena • Cestovní ruch způsobuje environmentální, sociální a ekonomické problémy • Resort se odděluje od geografického prostředí • Umělé atraktivity nyní vytlačují původní primární atraktivity • Oblast má dobře vybudované jméno, ale už nebude módní
6. Omlazení / úpadek	<p>Poslední fáze modelu nabízí 5 scénářů mezi kompletním omlazením a kompletním úpadkem:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Omlazení: úspěšná asanace vede znovu k růstu 2. Adaptace: malé změny v úrovni kapacity vedou k mírnému růstu 3. Stabilizace: cestovní ruch je stabilizován snížením úrovně kapacity 4. Pokles: pokračování v nadužívání zdrojů a nedostatek investic vede k úpadku 5. Úpadek: válka, nemoci nebo jiné katastrofy způsobí okamžité zhroucení cestovního ruchu

Zdroj: Zpracováno a přeloženo na základě (Butler 1980).

Korelace čtyřstupňové Doxeyho typologizační škály iritace s vývojovými fázemi životního cyklu destinace, tak jak uvádí Pásková (2014), je popsána v Tabulce 3.

Tabulka 3: Korelace stupně iritace s životními cykly destinace.

Stupeň iritace	Fáze životního cyklu destinace
Euforie	Objevování Vtažení
Apatie	Rozvoj
Znechucení	Konsolidace
Antagonismus	Stagnace Úpadek

Zdroj: Zpracováno na základě (Pásková 2014).

3.5 Ekoturismus

Tato práce, se snaží vyzkoumat, zda má ekoturismus podíl na sociální udržitelnosti cestovního ruchu ve zkoumané destinaci Oaxaca, tj. na udržení životního stylu a životní úrovně místních obyvatel. V definování a vnímání ekoturismu dochází často k nepřesnostem, proto následuje několik výkladů termínu „ekoturismus“, které se navzájem překrývají, doplňují a utvářejí tak představu o pojmu.

Velmi podrobnou definici ekoturismu uvádí Zelenka a Pásková (2012:135): *„Ekoturismus je forma cestovního ruchu, jejíž účastníci jsou motivováni využitím chráněných výtvorů přírody, přírodních rezervací, kulturních památek, akcí a sociálního prostředí místní komunity žijící v přírodním prostředí, národních parků, dalších přírodních atraktivit, souhrnně biosféry a antroposféry, tak aby nebyly cestovním ruchem narušovány.“*

Palatková (2011) tvrdí, že ekoturismus je slučitelný s udržitelným cestovním ruchem z hlediska zásad a principů, ale oproti udržitelnému cestovnímu ruchu označovanému jako filozofie či koncept, se jedná spíše o kombinaci zdrojů, služeb a aktivit, které jsou realizovány na trhu mezinárodního turismu.

Milošová et al. (2014) vidí ekoturismus jako alternativní formu cestovního ruchu, která vychází z filozofie udržitelného (šetrného) turismu v jisté konfrontaci s tzv. konvenčním turismem (masovým turismem, destruktivním turismem).

Organizace zabývající se ekoturismem operují s kratšími definicemi. Například The International Ecotourism Society (1990) definuje ekoturismus jako zodpovědné cestování do přírodních oblastí, které zachovává prostředí a zlepšuje blahobyt místních lidí.

4. PRAKTICKÁ ČÁST

4.1 Charakterizace destinace

4.1.1 Mexiko

Mexiko je se svou rozlohou 1 964 375 km² 14. největší zemí na světě, kde žije více než 121 miliónů obyvatel (CIA, 2015).

Podle Onstott (2008) je geografickým i politickým srdcem Mexika horské Mexické údolí, kde se nachází hlavní město Ciudad de México a kde žije více než pětina všech obyvatel. Dále uvádí, že tato oblast patří k nejúrodnějším v zemi a dříve se tu nacházelo aztécké hlavní město Tenochtitlán. Velkou část Mexika pokrývají hory a pouště a podél pacifického pobřeží se rozprostírají pohoří Sierra Madre del Sur a Sierra Madre de Chiapas – tato pohoří si díky své izolované poloze zachovala zdejší indiánské kultury (Onstott 2008).

Nížin je v Mexiku poměrně málo a oblast na sever a na západ od Yucatánu při pobřeží Mexického zálivu je pokryta tropickými a subtropickými nížinami s množstvím řek (Onstott 2008). Mexiko je jednou z mála zemí s velkým podílem mesticů – téměř 30 % Mexičanů jsou Indiáni, mesticů je dvakrát tolik a více než 7 milionů Mexičanů mluví indiánským jazykem nebo dialektem (Onstott 2008).

4.1.2 Destinace Oaxaca

Oaxaca je spolkovým státem Mexika se stejnojmenným hlavním městem Oaxaca. Jeho základní charakteristika je uvedena v Tabulce 4 a orientační mapka polohy je zobrazena na Obrázku 2.

Tabulka 4: Oaxaca – přehled základních údajů.

Poloha ¹⁾	jihovýchodní část Mexika, na severu sousedí s Veracruz a Puebla, na východě s Chiapas, na západě s Guerrero a na jihu s Pacifickým oceánem
Počet obyvatel ²⁾	3 801 962 (údaj z roku 2010)
Rozloha ³⁾	93 757 km ²

Hlavní město ¹⁾	Oaxaca de Juárez
Průměrné roční teploty ¹⁾	29,3°C (maximum), 12,5°C (minimum)

Zdroje: 1 – Zwollo (1995); 2 – Instituto nacional de estadística y geografía (2015);
3 – Oaxaca. Secretaría de Economía (2015).

Obrázek 2: Poloha destinace Oaxaca – orientační mapka.

Zdroj: Vlastní zpracování na základě (CIA, 2015).

Pro potřeby popisu turistických atrakcí v destinaci Oaxaca byla oblast rozdělena do tří hlavních částí z hlediska cestovního ruchu:

- 1) samotné hlavní město Oaxaca,
- 2) okolí hlavního města,
- 3) pacifické pobřeží se svými zátokami.

4.1.3 Nejvýznamnější turistické atrakce hlavního město Oaxaca

Srdcem Oaxacy je její *zócalo* (v Mexiku výraz používaný pro náměstí, pozn. autorky), které je nejlepším místem k odpočinku i občerstvení ve stínu stromů.

Onstott (2008) považuje za nejvýraznější dominantu historického centra kostel **Iglesia y Ex-Convento de Santo Domingo** (kostel Santo Domingo), slavný pro ohromující výzdobu interiéru. Jako další atraktivitu uvádí **Museo de las Culturas de Oaxaca** (muzeum oaxackých kultur), které se nachází v sousedním klášteře a dále

kostely **Iglesia del Carmen Alto** a **Iglesia San Juan de Díos**, které tu zanechali dominikáni a nacházejí se též v centru města. Za zmínku podle ní stojí i **Mercado 20 de Noviembre** (trh 20. listopadu), který vznikl z původního špitálu a dnes se tu nachází prosté jídelny a stánky s nejrůznějšími potravinami.

Každý rok v červenci se v městském auditoriu koná festival zvaný **Guelaguetza** (Obrázek 3). Jedná se o největší kulturní akci roku. Exploring Oaxaca (2015) popisuje tuto událost následovně: všech sedm regionů státu Oaxaca se sejde na jednom místě a v rámci festivalu představují svou tradiční hudbu, kostýmy a tance. Guelaguetza je původně zapotécké slovo vyjadřující výměnu darů a také znamená spolupráci mezi komunitami.

Obrázek 3: Auditorium Guelaguetza v Oaxaca.

Zdroj: Kateřina Bedlivá, 26. 6. 2014.

4.1.4 Nejvýznamnější turistické atrakce okolí hlavního města

Za nejznámější atrakci celého státu Oaxaca považuje Onstott (2008) zapotécké město, kterému se dnes říká **Monte Albán** (Obrázek 4). Uvádí, že Monte Albán patřil k nejvyspělejším městům své doby a že jeho nejvýznamnější obyvateli byli v minulosti sice Zapotékové, kteří se tu usadili někdy kolem roku 500 př. n. l., ale zakladatelé města známí nejsou. O sto let později toto místo změnili Mixtékové v propracovaný hřbitov (Onstott 2008).

Obrázek 4: Archeologické naleziště Monte Albán.

Zdroj: Kateřina Bedlivá, 27. 6. 2014.

Mezi další významné archeologické naleziště podle Onstott (2008) patří **Mitla**, která se nachází východně od Oaxacy (Obrázek 5). Onstott zde uvádí, že právě sem se přesunuli Zapotékové kolem roku 700–800 př. n. l. poté, co opustili Monte Albán a později ji stejně jako Monte Albán převzali Mixtékové a zůstali tu až do příjezdu Španělů. Španělé použili materiál z několika budov k postavení kostela Iglesia de San Pablo Apostol.

Obrázek 5: Archeologické naleziště Mitla.

Zdroj: Kateřina Bedlivá, 25. 6. 2014.

Zajímavostí je také město **Santa María el Tule**, kde se nachází 2 000 let starý strom cypřiš (Obrázek 6), který je nejširším stromem světa (Onstott 2008).

Obrázek 6: Cypřiš v Árbol en Tule.

Zdroj: Kateřina Bedlivá 25. 6. 2014.

Podle Zwollo (1995) jsou významnou přírodní atrakcí zkamenělé vodopády **Hierve el Agua** tvořené uhličitanem vápenatým (Obrázek 7 a Obrázek 8). Píše, že voda zde

Obrázek 7: Zkamenělé vodopády Hierve el Agua.

Zdroj: Kateřina Bedlivá, 25. 6. 2014.

Obrázek 8: Přírodní bazén Hierve el Agua.

Zdroj: Kateřina Bedlivá, 25. 6. 2014.

padá z 50 metrů na skalní útesy a místo, kde voda pramení, bylo využito k vytvoření přírodního bazénu s teplou vodou (20–25°C). Toto místo bylo pravděpodobně posvátným pro Zapotéky, dnes se zde nachází zázemí pro turisty včetně ubytování (Zwollo 1995).

Zwollo (1995) uvádí, že ve státě Oaxaca stále nejméně polovina obyvatel mluví domorodým dialektem. Šestnáct různých domorodých skupin je oficiálně registrováno v „Indigenous Communities for the State of Oaxaca“ (domorodé komunity státu Oaxaca) a všechny jsou dobře definovány podle dialektu, zvyků, stravovacích návyků, rituálů, kosmogonie a dalších kritérií (Zwollo 1995).

Severní pohoří a pacifické pobřeží státu Oaxaca je obdařeno mnoha přírodními krásami, které byly zachovány díky neprostupným geografickým útvarům obklopujícím tyto oblasti (Zwollo 1995). Dnes může tato oblast návštěvníkům hodně nabídnout právě díky přírodním úkazům, uvádí Zwollo (1995), a kultura ekologie je zakořeněná hluboko v městech a jejich obyvatelích, kteří se naučili respektovat výhody bohatých lesů kolem nich.

Podle Compendio Estadístico del Sector Turismo de México (2014) se tu díky zachovávání domorodých kultur a přírody začal rozvíjet ekoturismus. Uvádí se zde, že

typickým příkladem mohou být tzv. Pueblos Mancomunados, což jsou vesnice ukryté v horách, kde se díky špatné dopravní dostupnosti zachoval původní způsob života. Dnes se o cestovní ruch v této oblasti stará organizace Expediciones Sierra Norte, která zajišťuje pobyty v této oblasti a snaží se promovat udržitelné formy cestovního ruchu (Compendio Estadístico del Sector Turismo de México 2014).

4.1.5 Nejvýznamnější turistické atrakce pacifického pobřeží Oaxacy

Onstott (2008) popisuje tuto oblast následovně. Pacifické pobřeží se táhne od hranic se státem Guerrero až po Chiapas. Žijí zde jak Zapotékové, tak v menším počtu i Mixtékové a další etnika. Celé pobřeží se dá rozdělit na další jednotlivé oblasti: Pinotepa Nacional, Parque Nacional Lagunas de Chacahua, Puerto Escondido, Puerto Ángel, Bahías de Huatulco, Istmo de Tehuantepec.

Důležitou oblastí jsou **Bahías de Huatulco** (Obrázek 9 a 10), které zahrnují 9 zálivů s desítkami zátok. Dle Onstott (2008) je toto místo díky své čisté vodě a teplému počasí vhodné celoročně ke koupání a jiným aktivitám. Dále píše, že v 60. letech 20. století přitáhlo huatulské pobřeží pozornost mexického národního fondu pro podporu turistiky FONATUR a v 80. letech byla zahájena výstavba hotelových středisek. Nicméně 70 % pozemků v této zóně bylo vyčleněno jako ekologická rezervace (Onstott 2008).

Obrázek 9: Zátoka v Bahías de Huatulco.

Zdroj: Kateřina Bedlivá, 28. 6. 2014.

Obrázek 10: Pohled na zálivy Bahías de Huatulco.

Zdroj: Kateřina Bedlivá, 28. 6. 2014.

4.1.6 Biodiverzita destinace Oaxaca

Vélez Ascencio (2015) uvádí, že Oaxaca je jeden z nejvíce biologicky rozmanitých států v Mexiku, kde jsou zastoupeny téměř všechny typy vegetace od vyprahlých pustin až po stále zelené tropické pralesy a kde je srovnatelné množství ekosystémů jako např. v celé Indonésii nebo Brazílii. Dále Vélez Ascencio píše, že ve státě Oaxaca je registrováno více než 600 druhů obratlovců a z toho alespoň 95 jsou endemické Oaxaca a i flóra zde vykazuje stejný vzorek extrémní rozmanitosti s vysokým stupněm endemismu.

Podle Secretaría de Medio Ambiente y Recursos Naturales (2012) se v destinaci Oaxaca nachází 7 přírodních oblastí chráněných státem, a to:

- Národní park Benito Juárez
- oblast ochrany flóry a fauny Boquerón de Tonalá
- Národní park Huatulco
- Národní park Laguna de Chacahua
- útočiště významných živočišných nebo rostlinných druhů Playa de la Bahía de Chacahua
- útočiště významných živočišných nebo rostlinných druhů Playa de Escobilla
- přírodní památka Yagul.

4.1.7 Charakterizace cestovního ruchu v destinaci Oaxaca

Cestovní ruch v destinaci Oaxaca byl komplexně popsán v roce 2013 po vydání mexického „Národního plánu rozvoje 2013–2018“ (Plan Nacional de Desarrollo 2013–2018). Pro tvorbu tohoto plánu musely být vytvořeny aktuální podklady, mezi jinými i hodnocení situace v cestovním ruchu. Mexické Ministerstvo cestovního ruchu proto vydalo hodnocení konkurenceschopnosti (*Agendas de Competitividad de los destinos Turísticos de México*) jednotlivých destinací v Mexiku.

Z výše uvedeného hodnocení konkurenceschopnosti shrnující rok 2013 je převzato následující hodnocení cestovního ruchu v destinaci Oaxaca (Instituto Politécnico Nacional 2013, vlastní překlad):

Oaxaca má mnoho kulturních i přírodních zdrojů, což tvoří velmi dobrou platformu pro rozvoj cestovního ruchu. Historické centrum je zařazeno na seznam UNESCO a během roku se tu koná mnoho akcí jako je Guelagetza. I přesto je však návštěvnost velmi nízká a zvýšení návštěvnosti je hlavním cílem následujících let. Ubytovací kapacity nejsou naplněny a průměrná obsazenost nepřekročí 40 %. K vyřešení všech těchto problémů je potřeba nejprve určit nové segmenty trhu a předat veškeré informace organizacím cestovního ruchu, aby se přizpůsobily novým tendencím. Mezi hlavní segmenty nyní patří především kulturní cestovní ruch a kongresový cestovní ruch. Další potenciální segmenty jsou gastronomický cestovní ruch a svatební cestovní ruch. Velkou roli v aktivitách cestovního ruchu hraje propagace. Tato destinace bohužel nedisponuje marketingovým plánem a jeho vytvoření je nezbytné. Byl udělán průzkum propagačních kanálů, při kterém bylo zjištěno, že toto město (Oaxaca) používá k propagaci dvě různá loga, což může vést k problémům a zmatkům, hlavně pro návštěvníky. Historické centrum bylo zapsáno na seznam UNESCO jako první památka v celém Mexiku a i přesto je tato značka málo využívána.

Vytvoření jednotné značky této destinace by mělo být jedním z prvních kroků. V rámci průzkumu byla také zkoumána komunikace s turisty a turistické informace. Oficiální stránkou destinace je www.ciudaddeoaxaca.org, nicméně se ukázalo, že ve vyhledávačích Google, Yahoo a Bing se objevuje až na 11–30 pozici.

Kvalitní webová stránka v dnešní době zajišťuje dobrou výměnu informací mezi turistou a službami, které destinace nabízí. Dalším důležitým aspektem je zaměstnanost v cestovním ruchu. Mezi největší problémy zde patří rotace zaměstnanců závislá na sezónnosti. Kvalita zaměstnanců pak výrazně ovlivňuje výslednou spokojenost návštěvníka. Také dostupnost a doprava po destinaci je důležitá. V tomto smyslu bylo zaznamenáno, že nejnaléhavěji by se měly zlepšit silnice spojující Oaxacu a sousedící regiony, data také ukazují, že 45 % veškerých silnic není v uspokojivém stavu. Čím dál více se mluví o vlivu na životní prostředí, městské osídlení rozšiřuje a zelené části města se zmenšují. Dále se jedná o spotřebu vody a recyklaci odpadu. Všechny tyto problémy vyžadují hledání řešení. Jak se ukázalo, jedním nejdůležitějších aspektů je bezpečnost. V porovnání s dalšími 77 městskými oblastmi se Oaxaca umístila na 60. místě, což bylo zapříčiněno politickými konflikty v roce 2006. Návštěvnost se v té době zmenšila o 33 % (domácí cestovní ruch) a o 31 % (mezinárodní cestovní ruch).

4.1.8 Formy cestovního ruchu v destinaci Oaxaca

Definice nejvýznamnějších forem cestovního ruchu v destinaci Oaxaca zpracovalo mexické Ministerstvo cestovního ruchu, aby usnadnilo plánování a vývoj produktu cestovního ruchu (Secretaría de Turismo de México 2006). Definuje následující formy cestovního ruchu:

Přírodní cestovní ruch

Je definován obecně jako cesty s cílem realizovat rekreační aktivity v přímém kontaktu s přírodou a kulturními jevy, které je obklopují, s postojem a odhodláním respektovat, užívat si a podílet se na zachování přírodních a kulturních zdrojů (Secretaría de Turismo de México 2006).

Přírodní cestovní ruch se pak podle Secretaría de Turismo de México (2006) dále dělí do třech segmentů, podle typu aktivit:

- ekoturismus,
- dobrodružný cestovní ruch („*Turismo de Aventura*“),
- venkovský cestovní ruch („*Turismo Rural*“).

Ekoturismus

Secretaría de Turismo de México (2006) definuje ekoturismus jako cestování s cílem realizovat rekreační aktivity s uznáním a porozuměním vůči přírodě prostřednictvím kontaktu s ní. A zahrnuje aktivity, jako jsou interpretační stezky, pozorování ptáků, pozorování velryb nebo účast na záchranných programech, například želv.

Venkovský cestovní ruch

Tato forma je definována jako cestování s cílem realizovat aktivity jako je soužití a interakce s venkovskou komunitou se všemi jejími každodenními jevy sociálními, kulturními i ekonomickými. Mezi aktivity patří například příprava lokálních léčiv, vaření místních pokrmů, výroba typických výrobků a další (Secretaría de Turismo de México 2006).

Dobrodružný cestovní ruch

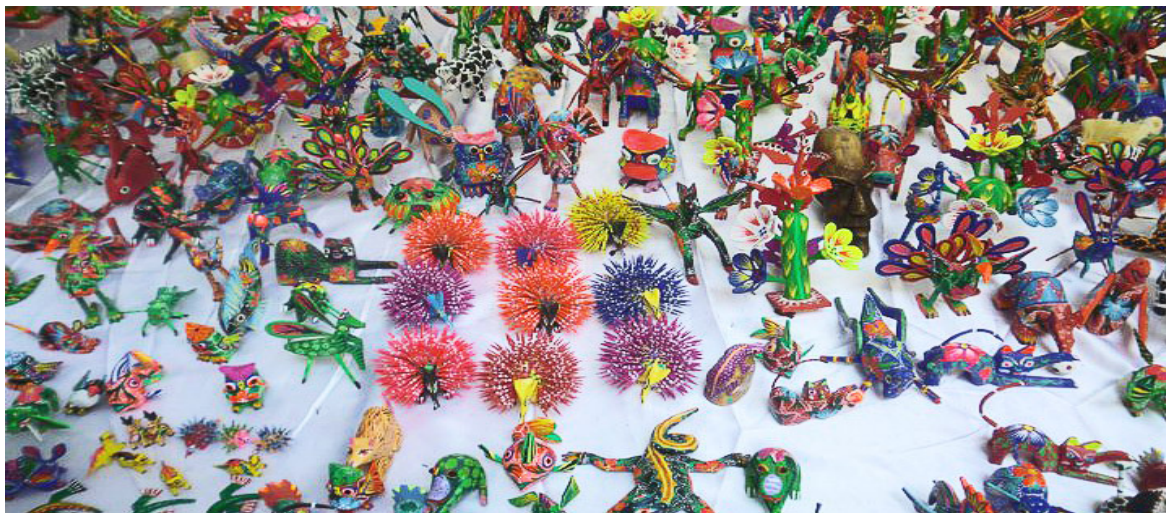
Secretaría de Turismo de México (2006) definuje tento typ přírodního cestovního ruchu jako cestování s cílem realizovat rekreační aktivity spojené s výzvami, které nabízí příroda a kde zážitek je pouze mezi přírodou a turistou. Hlavními aktivitami dobrodružného cestovního ruchu jsou pěší turistika, horolezectví, jízda na horském kole, rafting a další.

4.2 Charakterizace na základě zúčastněného pozorování

Z vlastního pozorování při pobytu v destinaci lze cestovní ruch v této oblasti popsat následovně. Hlavní město Oaxaca je jakousi vstupní branou do celého státu, nachází se zde mezinárodní letiště a stává se tak první zastávkou při cestování do tohoto mexického státu. Centrum města nabízí mnoho historických památek a zároveň velké kulturní vyžití. Oaxaca je obecně známou pro svou výjimečnou kuchyni a proto i v hlavním městě sázejí na tuto pověst. Lze tu najít mnoho restaurací a také trhů, kde mimo nakupování suvenýrů je možné se dobře najíst.

V Mexiku není příliš omezován pouliční prodej a místní toho maximálně využívají k prodeji suvenýrů i občerstvení. Specialitou této oblasti jsou mezi suvenýry tzv. *alebrijes*, většinou zvířecí postavičky ručně vyráběné ze dřeva a pestře vybarvené (Obrázek 11).

Obrázek 11: Suvenýry Alebrijes.

Zdroj: Jonathan Ramos Olivares, 2. 5. 2011.

Zajímavostí destinace v oblasti stravování jsou *nieves*, které je možné přirovnat ke zmrzlině. Bohužel při pouličním prodeji můžete narazit i na prodávající děti. Typické pro obchod je tu smlouvání o ceně, jelikož i tady se již snaží co nejvíce profitovat z turismu. Nicméně místní lidé se tu chovají velmi přátelsky a snaží se turistům pomáhat. Je zde patrné, že větší zájem mají o turisty z Evropy, kterých tu ještě není mnoho. Nejvíce turistů, které je možné spatřit, jsou Mexičané, kteří vyhledávají tuto oblast právě pro klid, kulturu a fakt, že není přeplněno zahraničními turisty. Další významnou část návštěvníků této destinace tvoří turisté z USA a to zejména díky dobré dopravní dostupnosti, jsou zavedené přímé letecké linky z USA do hlavního města Oaxaca.

Velmi výrazně je v destinaci Oaxaca patrná sezónnost. Nejvíce návštěvníků přichází v období letních prázdnin, v červenci a srpnu. Mimo tuto sezónu jsou místní památky poměrně prázdné a vidět je to i na neobsazených plážích při pacifickém pobřeží. Největší skupina turistů přichází v červenci, kdy se koná festival Guelaguetza, který je propagován po celém Mexiku.

Za zmínku stojí poutavé propagační materiály destinace i propojení s ostatními destinacemi v rámci Mexické centrály cestovního ruchu (Mexican Tourism Board) a jejich internetových stránek Visitmexico.com. Avšak nevýhodou je dosud nejednotný rezervační a informační systém této konkrétní oblasti. Informace jsou velmi roztráštěné a nepřehledné. Tento problém již začala řešit iniciativa „Destino Oaxaca“

zřízená Ministerstvem cestovního ruchu a ekonomického rozvoje (Secretaría de Turismo y Desarrollo Económico) na svém druhém shledání a vytyčila si zavedení jednotného rezervačního a informačního systému jako cíl (2a Reunión Pública “Guiando la Estrategia” 2014).

4.3 Dotazníkové šetření

Pro potřeby této práce bylo realizováno dotazníkové šetření, které bylo zaměřeno na vnímání cestovního ruchu obyvateli destinace Oaxaca. Dotazník byl vytvořen tak, jak bylo popsáno v metodické části této práce, aby z odpovědí bylo následně zjištělé, na jakém stupni iritačního indexu se tato destinace nachází.

Prostřednictvím elektronického on-line dotazníku ve španělském jazyce byla oslovena skupina respondentů žijících ve zkoumané destinaci. Plné znění dotazníku je uvedeno v příloze 11.2, jeho český překlad je uveden v příloze 11.1.

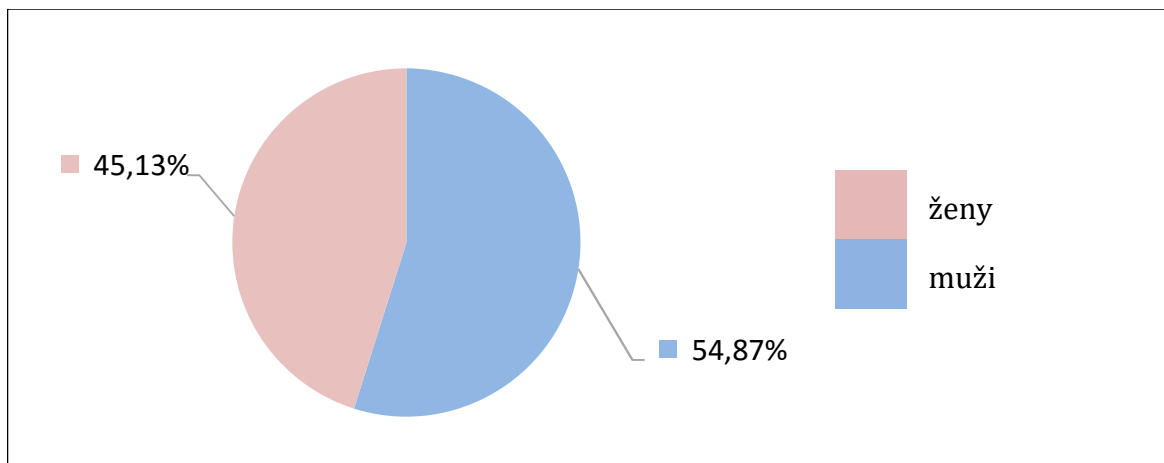
Celkem bylo v dotazníkovém šetření od respondentů získáno k dalšímu zpracování 113 plně zodpovězených dotazníků z 1 236 rozeslaných žádostí, to je míra odpovědí 9,14 %.

Úvodem dotazníku byly položeny tři otázky, které charakterizovaly respondenta. Dotazovaly se na věk, pohlaví, a zda pracuje v oblasti cestovního ruchu. Vyhodnocení skladby respondentů je uvedeno v kapitole 4.3.1. Následovalo 9 otázek, které sloužily k získání empirických dat pro stanovení iritačního indexu. Dotazník byl ukončen dvěma doplňujícími otázkami k povědomí o ekoturismu a zda místní lidé potkávají raději turisty z Mexika nebo ze zahraničí.

4.3.1 Skladba respondentů

Ze 113 respondentů, kteří na on-line dotazník odpověděli, byl počet žen a mužů poměrně vyrovnaný (62 mužů a 51 žen), jak je znázorněno na Obrázku 12. Pro srovnání, celkový počet obyvatel destinace Oaxaca v roce 2010 činil 3 976 889, vzorek složení je 91 mužů na 100 žen (Instituto nacional de estadística y geografía 2015).

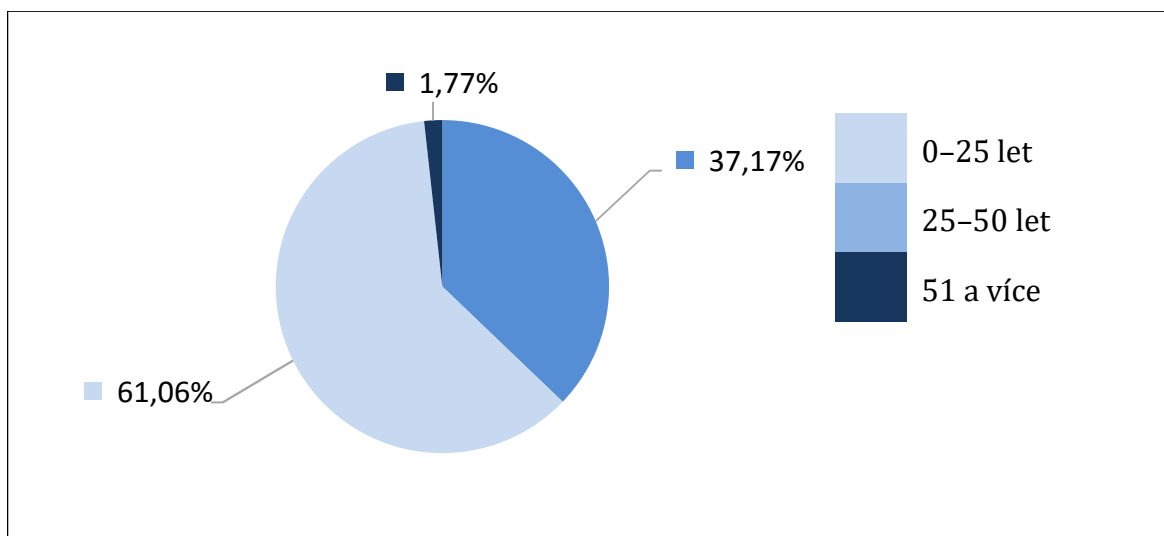
Obrázek 12: Rozložení respondentů dotazníkového šetření podle pohlaví.

Zdroj: Vlastní zpracování z výsledků dotazování, 2016.

Věkové složení respondentů tak vyrovnané není, a to především díky nízkému počtu respondentů starších 50 let. Odpovědělo 42 dotazovaných mladších 26 let, dále 69 osob mezi 26 a 50 lety a pouze dva respondenti byli starší 50 let (Obrázek 13). Absence respondentů starších 50ti let je pravděpodobně způsobena použitou formou elektronického dotazníku, která není pro tuto věkovou skupinu vhodná. Pro srovnání, zastoupení věkových skupin v destinaci Oaxaca v roce 2015 činilo 47 % obyvatel ve věku do 25 let, 32 % ve věku 25–50 let a 21 % ve věku nad 50 let (Instituto nacional de estadística y geografía 2015).

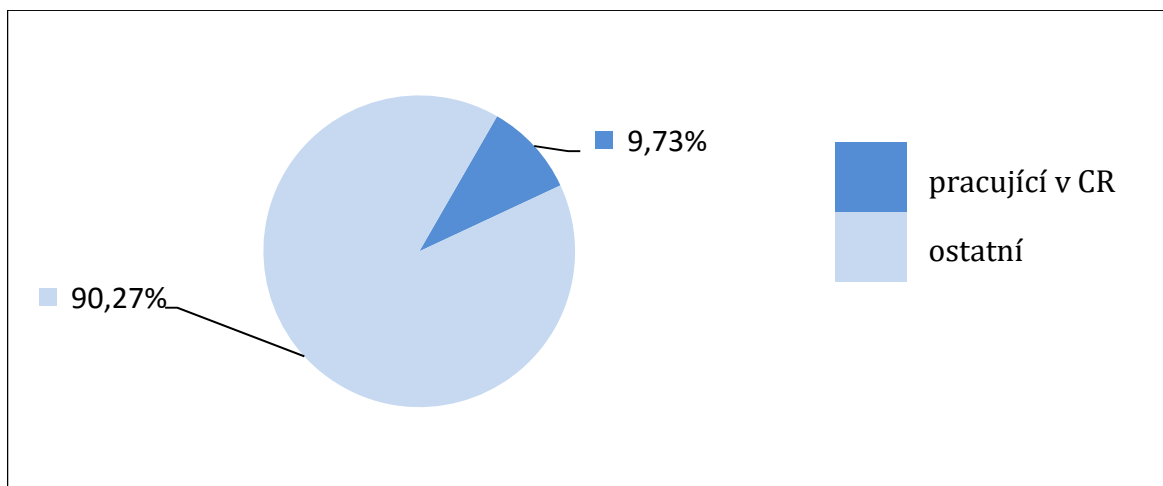
Obrázek 13: Rozložení respondentů dotazníkového šetření podle věku.

Zdroj: Vlastní zpracování z výsledků dotazování, 2016.

Jedenáct ze 113 respondentů odpovědělo, že pracuje v cestovním ruchu (Obrázek 14). Je pochopitelné, že všech těchto 11 respondentů uvedlo, že cestovní ruch má pozitivní vliv na místo, kde žijí, když je to zdroj jejich příjmů.

Obrázek 14: Respondenti dotazníkového šetření pracující v CR.

Zdroj: Vlastní zpracování z výsledků dotazování, 2016.

4.4 Analýza dat dotazníkového šetření

4.4.1 Změny prostředí vyvolané cestovním ruchem

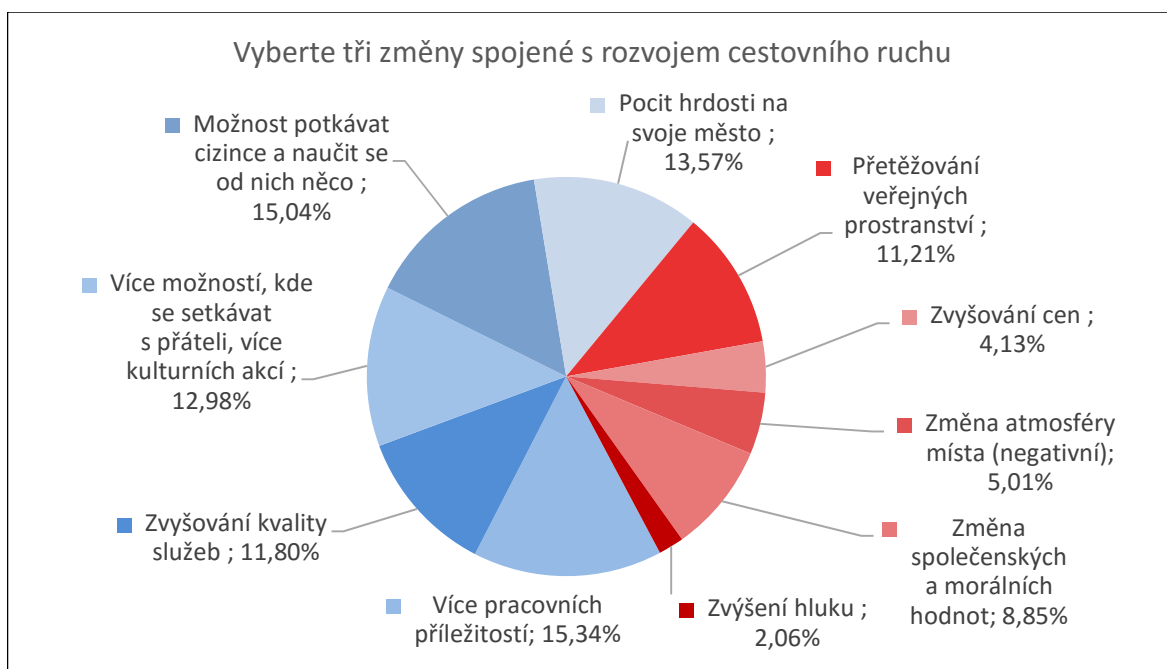
Na otázku v dotazníku „Vyberte tři změny vyvolané cestovním ruchem ve vašem bydlišti“ byl sestaven soubor odpovědí tak, aby představoval pozitivní i negativní změny způsobené cestovním ruchem na prostředí. Bylo zahrnuto 5 negativních a 5 pozitivních změn, které jsou přehledně zobrazeny v Tabulce 5.

Tabulka 5: Změny prostředí vyvolané CR.

5 pozitivních změn	5 negativních změn
<ul style="list-style-type: none"> • Více pracovních příležitostí • Zvyšování kvality služeb • Více možností, kde se setkávat s přáteli, více kulturních akcí • Možnost potkávat cizince a naučit se od nich něco • Pocit hrdosti na svoje město 	<ul style="list-style-type: none"> • Přetěžování veřejných prostranství • Zvyšování cen • Změna atmosféry místa (negativní) • Změna společenských a morálních hodnot • Zvýšení hluku

Zdroj: Vlastní zpracování na základě (Palatková 2011).

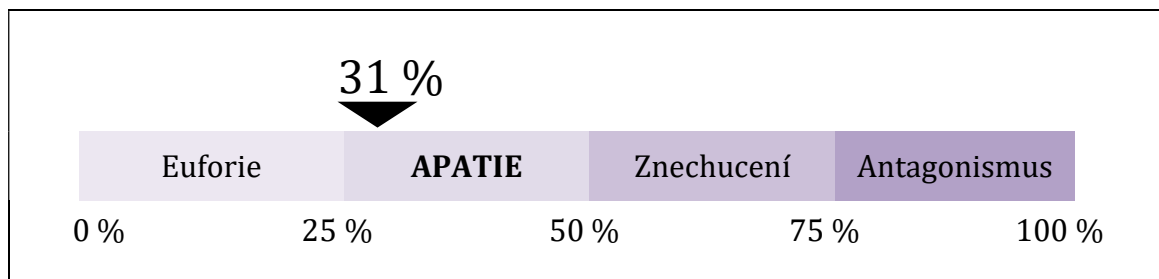
Obrázek 15: Výsledek dotazování – změny prostředí vyvolané CR.

Zdroj: Vlastní zpracování z výsledků dotazování, 2016.

Výsledky dotazování zobrazuje Obrázek 15. Sečteme-li procentuální hodnoty všech negativních odpovědí a všech pozitivních odpovědí, je patrné, že respondenti volili z 69 % pozitivní změny a z 31 % negativní změny. Pokud součet procentuálních hodnot negativních odpovědí, tj. 31 %, vyneseme na čtyřstupňovou Doxeyho škálu, pak tato hodnota spadá do druhého stupně iritace – **Apatie**, jak znázorňuje Obrázek 16.

Obrázek 16: Stanovení stupně iritace – změny vyvolané CR.

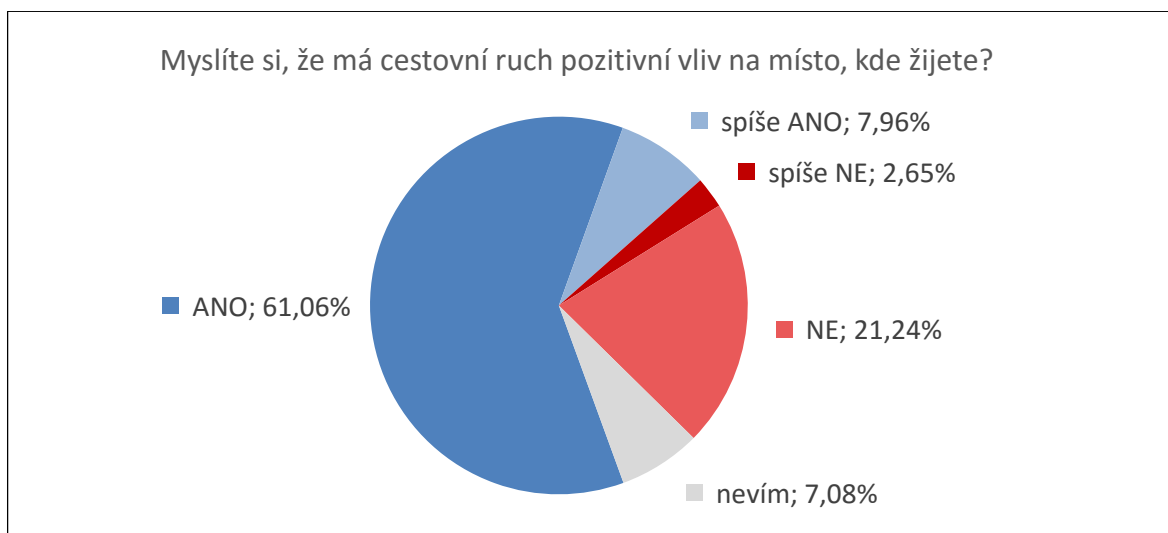
Zdroj: Vlastní zpracování, 2016.

4.4.2 Vliv cestovního ruchu na místní prostředí

Na otázku v dotazníku „Myslíte si, že má cestovní ruch pozitivní vliv na místo, kde žijete?“ většina respondentů odpověděla kladně. V součtu je počet kladných odpovědí,

tedy ANO a spíše ANO, celkem 69 %. Počet záporných odpovědí, tedy součet NE a spíše NE, je celkem 24 %. Procentuální rozložení odpovědí je znázorněno na Obrázku 17.

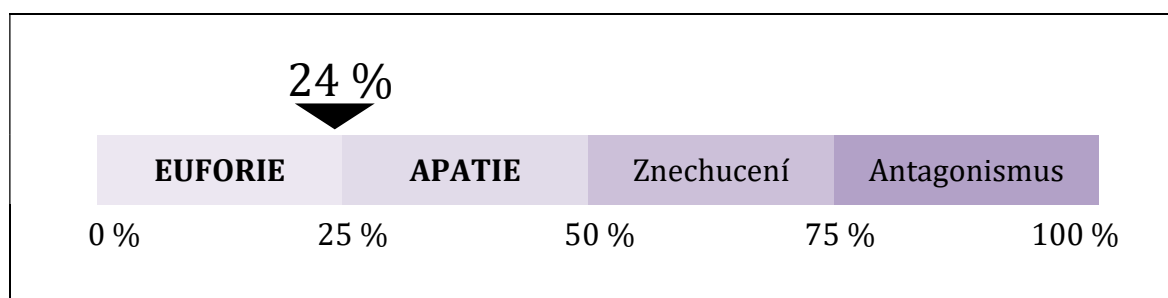
Obrázek 17: Výsledky dotazování – vliv CR na místní prostředí.

Zdroj: Vlastní zpracování z výsledků dotazování, 2016.

Pro stanovení stupně iritace vyneseme součet procentuálních hodnot negativních odpovědí, tj. 24 %, na čtyřstupňovou Doxeyho škálu. Tato hodnota spadá na hranici prvního a druhého stupně iritace – **Euforie/Apatie**, jak znázorňuje Obrázek 18.

Obrázek 18: Stanovení stupně iritace – vliv CR na místní prostředí.

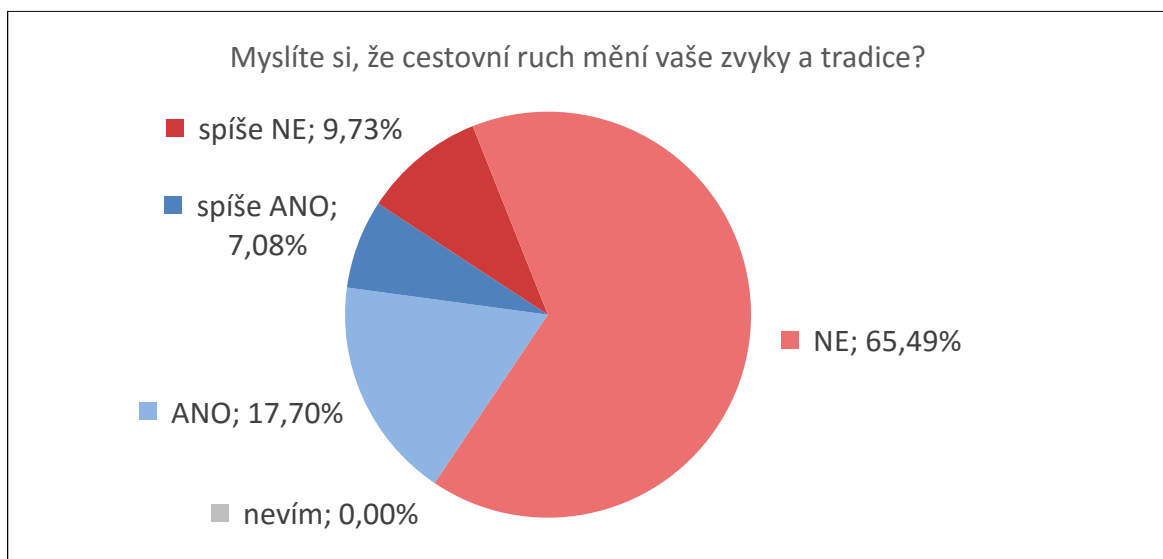

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016.

4.4.3 Vliv cestovního ruchu na zvyky a tradice

Na otázku v dotazníku „Myslíte si, že cestovní ruch mění vaše zvyky a tradice?“ odpovědělo záporně, tedy NE a spíše NE, v součtu 75 % respondentů. Kladně, tedy ANO a spíše ANO, odpovědělo v součtu 25 % (Obrázek 19).

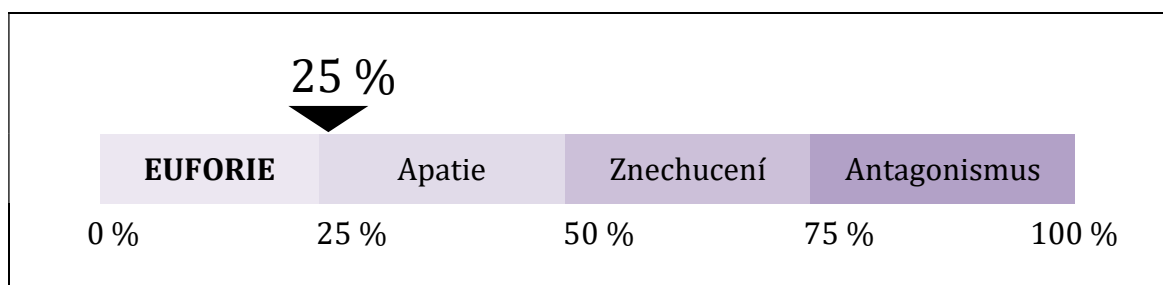
Obrázek 19: Výsledky dotazování – vliv CR na zvyky a tradice.

Zdroj: Vlastní zpracování z výsledků dotazování, 2016.

Pro vyhodnocení míry iritace vyneseme součet záporných postojů (vzhledem ke konstrukci položené otázky to jsou v tomto případě kladné odpovědi), tj. 25 %, na čtyřstupňovou Doxeyho škálu, pak tato hodnota spadá přesně na hranici prvního a druhého stupně iritace – **Euforie/Apatie**, jak znázorňuje Obrázek 20.

Obrázek 20: Stanovení stupně iritace – vliv CR na zvyky a tradice.

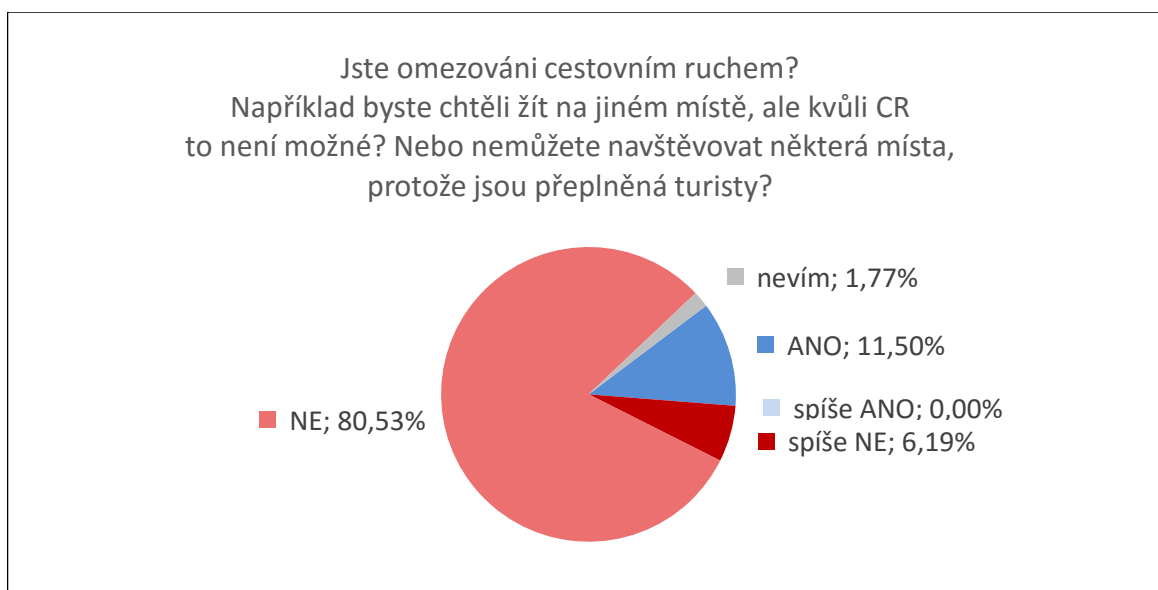

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016.

4.4.4 Omezování obyvatel destinace cestovním ruchem

Na otázku v dotazníku „*Jste omezováni cestovním ruchem? Například byste chtěli žít na jiném místě, ale kvůli CR to není možné? Nebo nemůžete navštěvovat některá místa, protože jsou přeplněná turisty?*“ odpovědělo záporně, tedy NE a spíše NE, v součtu 87 % respondentů. Kladně, tedy ANO a spíše ANO, odpovědělo v součtu 12 % dotázaných (Obrázek 21).

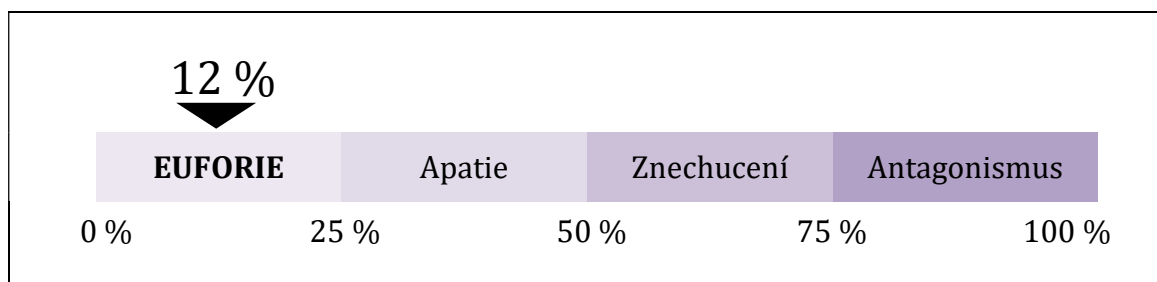
Obrázek 21: Výsledky dotazování – omezování cestovním ruchem.

Zdroj: Vlastní zpracování z výsledků dotazování, 2016.

Pro vyhodnocení míry iritace vyneseme součet záporných postojů (vzhledem ke konstrukci položené otázky to jsou v tomto případě kladné odpovědi ANO a spíše ANO), tj. 12 %, na čtyřstupňovou Doxeyho škálu. Hodnota spadá do prvního stupně iritace – **Euforie**, jak znázorňuje Obrázek 22.

Obrázek 22: Stanovení stupně iritace – omezování cestovním ruchem.

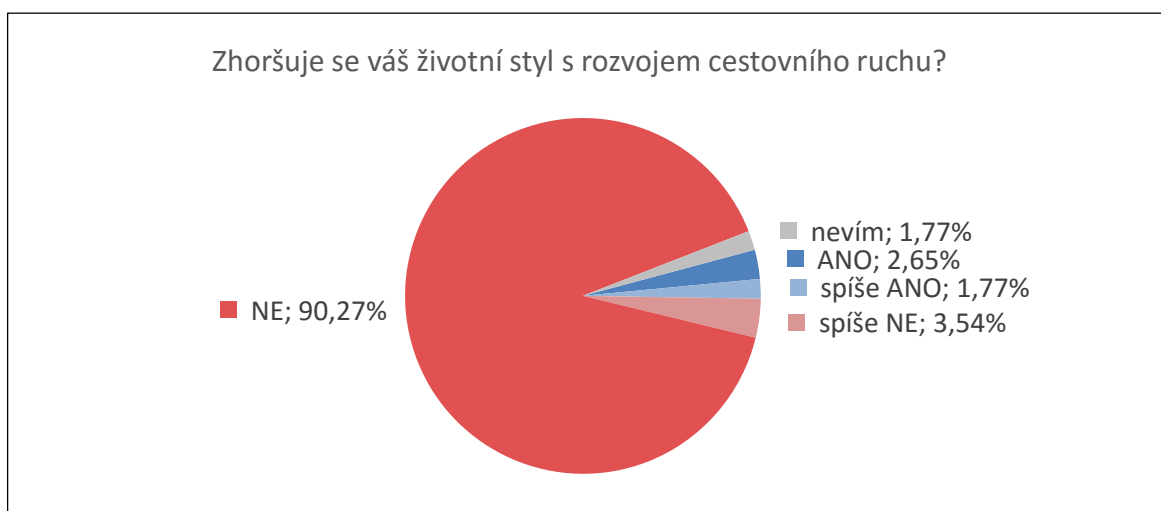
Zdroj: Vlastní zpracování, 2016.

4.4.5 Vliv rozvoje cestovního ruchu na životní styl

Na otázku v dotazníku „Zhoršuje se váš životní styl s rozvojem cestovního ruchu?“ odpověděla drtivá většina respondentů, že se jejich životní styl s rozvojem cestovního ruchu nezhoršuje. Celkem tak odpovědělo, tedy zvolilo odpověď NE a spíše NE,

v součtu 94 % respondentů. Kladně, tedy ANO a spíše ANO, odpovědělo v součtu 4 % dotázaných (Obrázek 21).

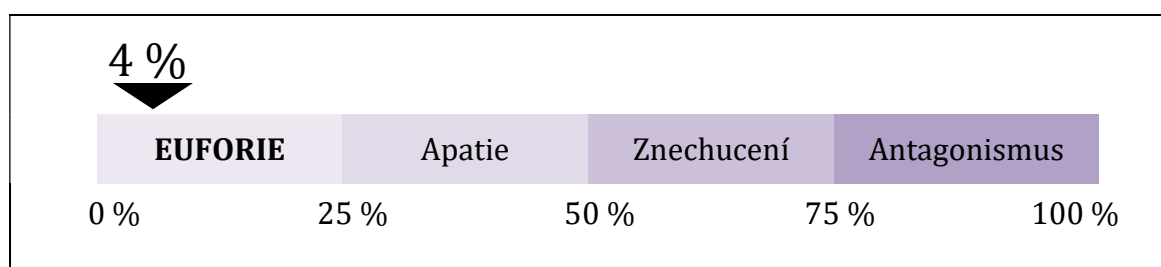
Obrázek 23: Výsledky dotazování – vliv rozvoje CR na životní styl.

Zdroj: Vlastní zpracování z výsledků dotazování, 2016.

Pro vyhodnocení míry iritace vyneseme na čtyřstupňovou Doxeyho škálu součet záporných postojů (vzhledem ke konstrukci položené otázky jsou to kladné odpovědi ANO a spíše ANO), tj. 4 %. Míra iritace spadá do prvního stupně – **Euforie**, jak znázorňuje Obrázek 24.

Obrázek 24: Stanovení stupně iritace – vliv rozvoje CR na životní styl.

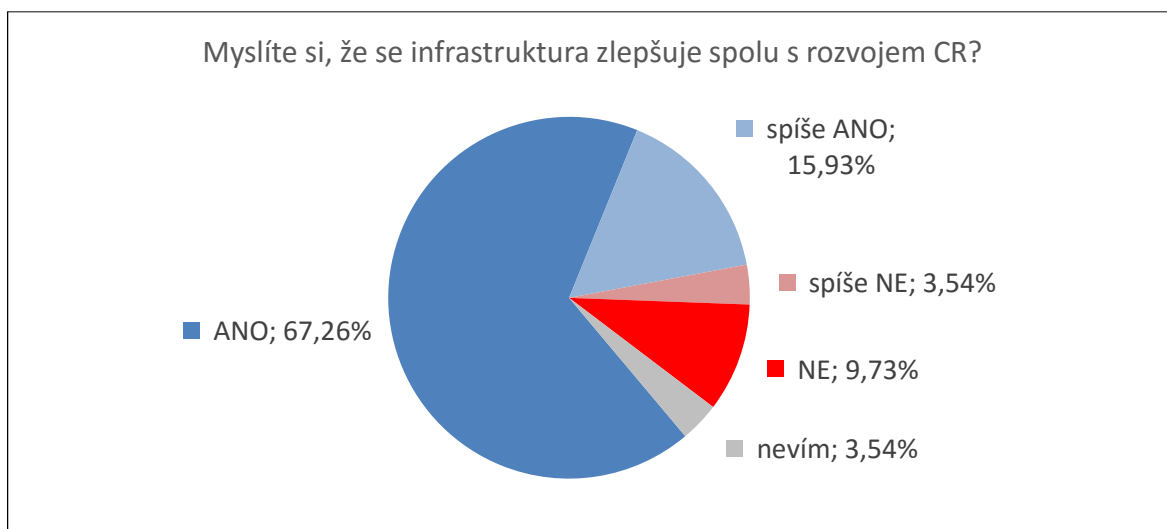

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016.

4.4.6 Vliv rozvoje cestovního ruchu na infrastrukturu

Na otázku v dotazníku „Myslíte si, že se infrastruktura zlepšuje spolu s rozvojem CR?“ odpověděla většina oslovených respondentů kladně (tedy ANO a spíše ANO), v součtu 83 %. Záporně, tedy NE a spíše NE, odpovědělo v součtu 13 % dotázaných (Obrázek 25).

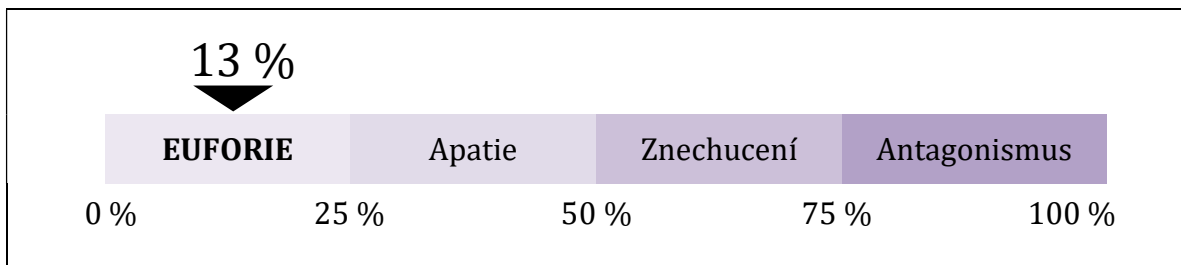
Obrázek 25: Výsledky dotazování – vliv rozvoje CR na infrastrukturu.

Zdroj: Vlastní zpracování z výsledků dotazování, 2016.

Pro stanovení míry iritace vyneseme součet procentuálních hodnot záporných postojů, tj. 13 %, na čtyřstupňovou Doxeyho škálu, ta spadá do prvního stupně – **Euforie**, jak znázorňuje Obrázek 26.

Obrázek 26: Stanovení stupně iritace – vliv rozvoje CR na infrastrukturu.

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016.

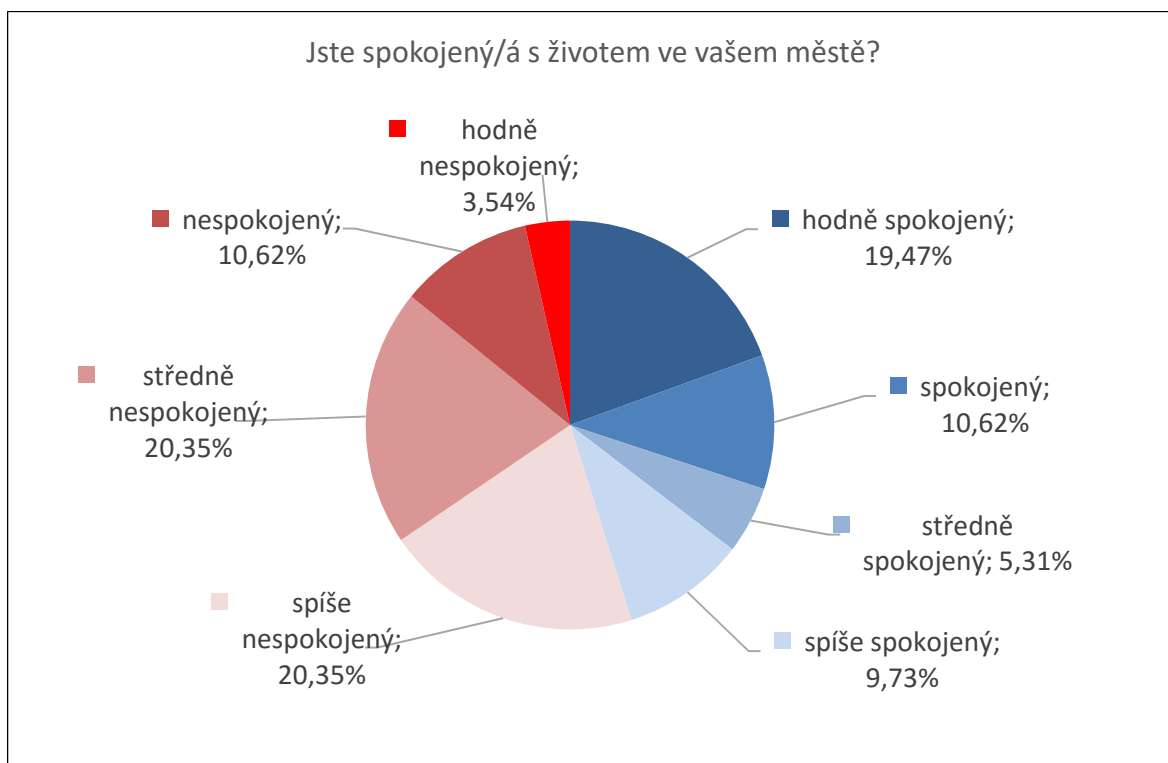
4.4.7 Spokojenost s životem v dané destinaci

Otázku v dotazníku „Jste spokojený/á s životem ve vašem městě? (1 – hodně spokojený, 8 – nespokojený)“ vyjadřuje míru spokojenosti obyvatel s životem ve zkoumané destinaci. Odpovědi bylo možno volit v osmistupňové škále. Výsledky jsou znázorněny na Obrázku 27.

Sečteme-li procentuální hodnoty všech negativních odpovědí a všech pozitivních odpovědí, respondenti z 55 % projeví nespokojenost a ze 45 % spokojenost. Pokud

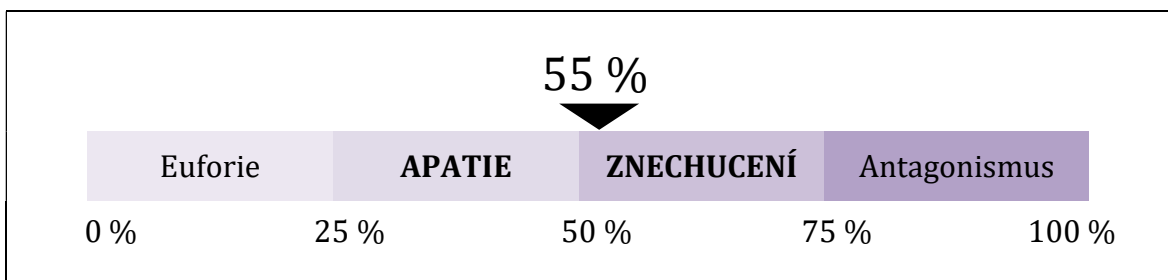
součet procentuálních hodnot negativních odpovědí, tj. 55 %, vyneseme na čtyřstupňovou Doxeyho škálu, pak hodnota iritace spadá za rozhraní druhého a třetího stupně – **Apatie/Znechucení**, jak znázorňuje Obrázek 28.

Obrázek 27: Výsledky dotazování – spokojenost s životem v dané destinaci.

Zdroj: Vlastní zpracování z výsledků dotazování, 2016.

Obrázek 28: Stanovení stupně iritace – spokojenost s životem v dané destinaci.

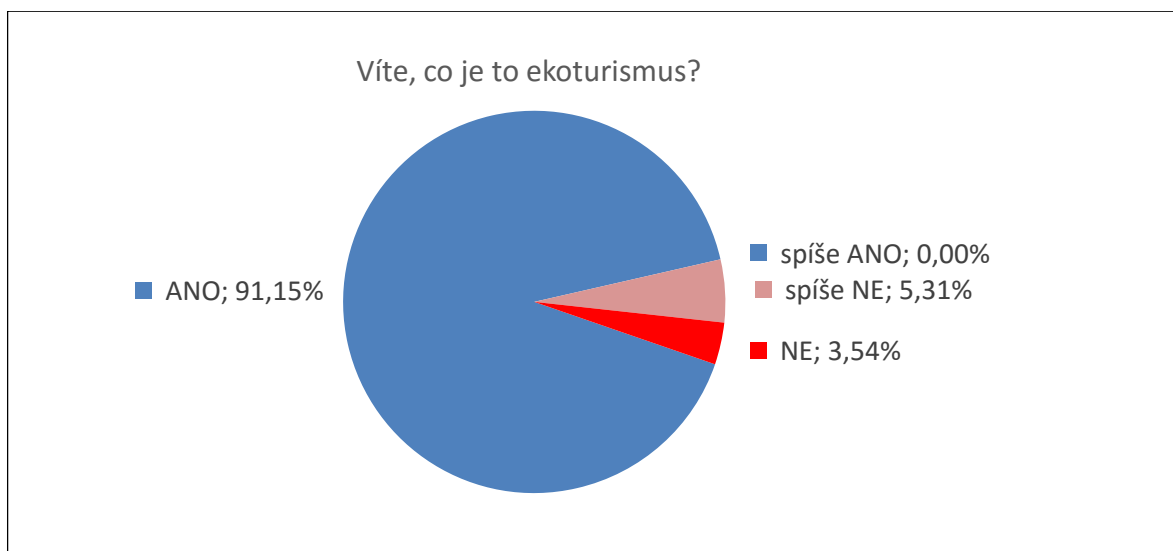
Zdroj: Vlastní zpracování, 2016.

4.4.8 Povědomí o ekoturismu

Otázka v dotazníku „Víte co je to ekoturismus?“ byla pouze informační a nebyla spojena s určováním iritačního indexu. Cílem bylo zjistit povědomí o ekoturismu,

který je v této práci také předmětem zájmu. V České republice není ekoturismus příliš rozšířený, ale jak je vidět z odpovědí, ekoturismus se stal součástí povědomí velké části dotazovaných.

Obrázek 29: Výsledky dotazování – Ekoturismus.

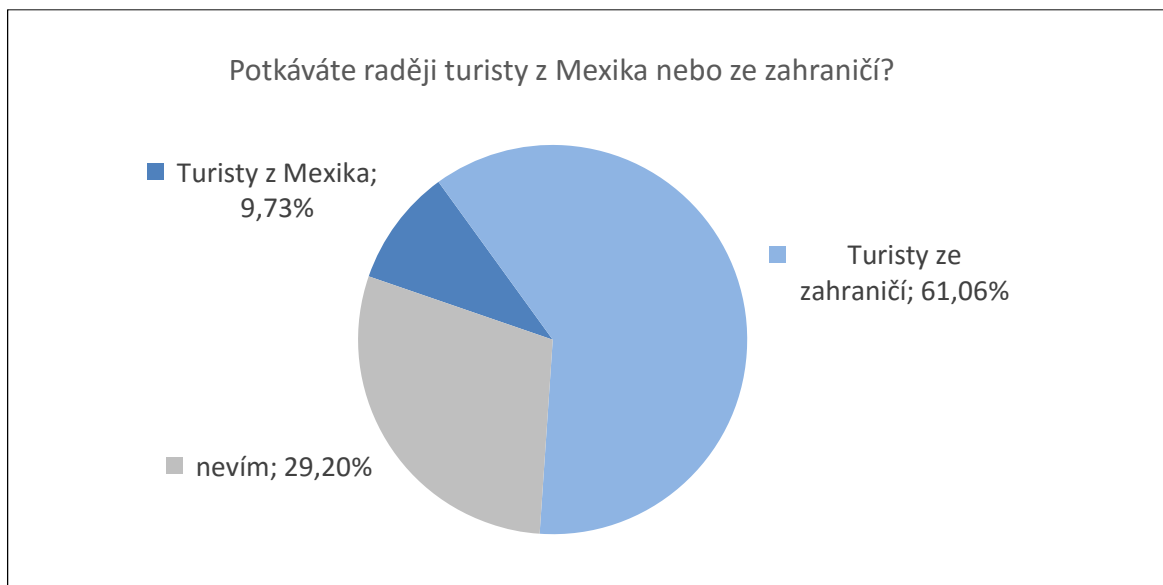
Zdroj: Vlastní zpracování z výsledků dotazování, 2016.

4.4.9 Domácí a zahraniční turisté

I tato otázka v dotazníkovém šetření „Potkáváte raději turisty z Mexika nebo ze zahraničí?“ byla pouze doplňková a nebyla spojena s určováním hodnoty iritačního indexu. Bylo však zajímavé zjistit postoje místních lidí k návštěvníkům v závislosti na jejich původu. Pokud do oblasti přijíždí návštěvník dané země, má podstatě menší vliv na změnu kultury, než návštěvník jiné národnosti, který si s sebou přináší své vzorce chování. Takovéto vnášení cizí kultury většinou působí negativně na místní obyvatelstvo a mění tak celou oblast. Míra nevraživosti obyvatelstva tak pochopitelně roste.

V tomto případě nejsou výše uvedené tendence zatím viditelné, jak je patrné z odpovědí znázorněných na Obrázku 30, jelikož valná většina respondentů odpověděla, že má raději turisty ze zahraničí. Toto je typické pro rané fáze životního cyklu destinace a pro první stupeň iritačního indexu – euforie, kdy jsou návštěvníci vítáni a místní lidé s nimi rádi komunikují. Roli mohou hrát i ekonomické aspekty, kdy návštěvník ze zahraničí s sebou většinou přináší větší finanční efekt.

Obrázek 30: Výsledky dotazování – cizinci/domácí turisté.

Zdroj: Vlastní zpracování z výsledků dotazování, 2016.

4.5 Shrnutí dotazníkového šetření

Z vyhodnocení dat získaných dotazníkovým šetřením vyplývá, že turistická iritace je v destinaci Oaxaca na prvním stupni čtyřstupňové Doxeyho škály, tj. na úrovni **Euforie**. Shrnutí všech vyzkoumaných hodnot iritačních indexů pro jednotlivé otázky dotazníkového šetření je graficky znázorněno na Obrázku 31.

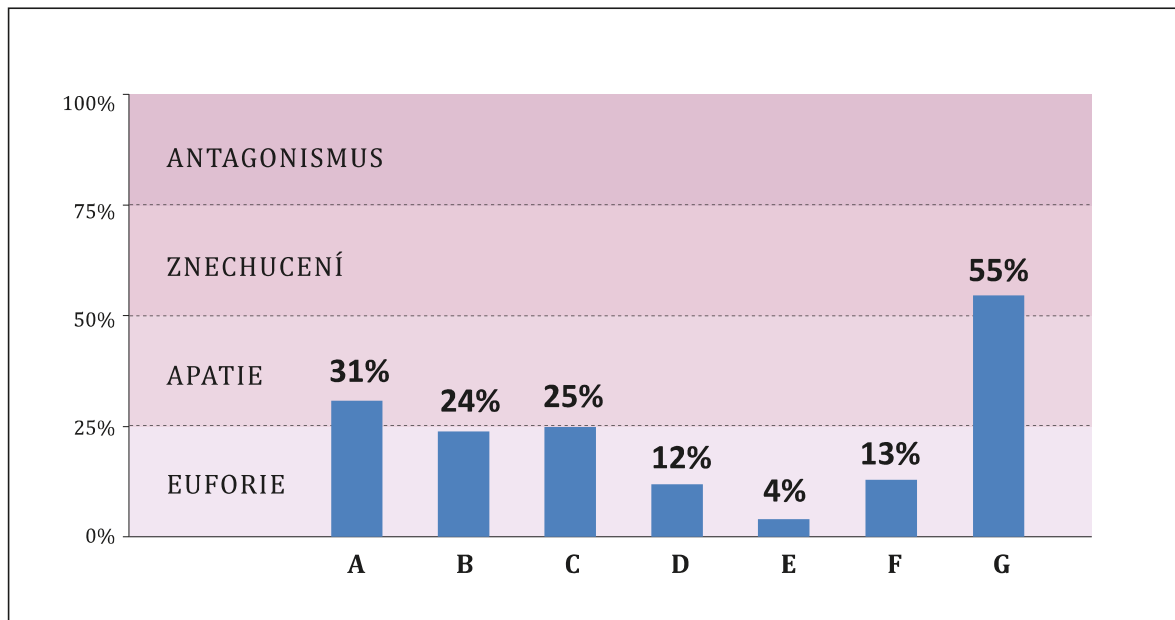
Z Obrázku 31 je patrné, že hodnota ve sloupci G, tj. úroveň iritace naměřená pro otázku „*Jste spokojený/á s životem ve vašem městě?*“, je výrazně vyšší. Tato vyšší úroveň iritace je pravděpodobně zkreslená faktem, že respondenti nechápali otázku v dotazníku jako spokojenost se životem ovlivněnou cestovním ruchem, ale jako spokojenost ovlivněnou běžnými jevy místního života, například politickou atmosférou apod.

Výzkumem zjištěná míra iritace na stupni euforie odpovídá podle korelace uvedené v Tabulce 3 první fázi životního cyklu destinace. Pro potvrzení tohoto závěru by však bylo zapotřebí ověřit výsledek dalšími faktory, vhodnými k určení fáze životního cyklu destinace.

Dotazníkové šetření bylo také zjištěno, že valná většina respondentů má povědomí o ekoturismu, což by mohlo odpovídat jeho popularitě v této oblasti. Z výsledku

odpovědí na otázku, zda rezidenti raději potkávají domácí nebo zahraniční turisty, vyplývá, že se zatím necítí obtěžováni vlivem jiných kultur.

Obrázek 31: Přehled stupňů iritace získaných z odpovědí na jednotlivé otázky

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016. Výsledné míry iritace pro otázky: A – Vyberte tři změny vyvolané cestovním ruchem ve vašem bydlišti. B – Myslíte si, že má cestovní ruch pozitivní vliv na místo, kde žijete? C – Myslíte si, že cestovní ruch mění vaše zvyky a tradice? D – Jste omezováni cestovním ruchem? E – Zhoršuje se váš životní styl s rozvojem cestovního ruchu? F – Myslíte si, že se infrastruktura zlepšuje spolu s rozvojem CR? G – Jste spokojený/á s životem ve vašem městě?

4.6 Vývoj návštěvnosti

Následující část se zabývá vyhodnocením vývoje aktivity v ubytovacích zařízeních a návštěvnosti muzeí a historických památek v destinaci Oaxaca.

Návštěvnost v destinaci je poměrně obtížně měřitelná, nicméně ze statistik lze vyvodit alespoň určité tendence. Počty ubytovaných turistů v destinaci však nelze statistikami přesně vyčíslit, jednak z důvodu existence tzv. „šedé ekonomiky“, ale také proto, že ne vždy se turisté ubytují v oficiálních ubytovacích zařízeních, která jsou podchycena ve statistikách. Ve statistikách nebyla uvedena ani žádná odchylka, se kterou by měli uživatelé těchto údajů počítat. Pro účely této práce byly počty ubytovaných turistů zaokrouhleny na stovky tisíc.

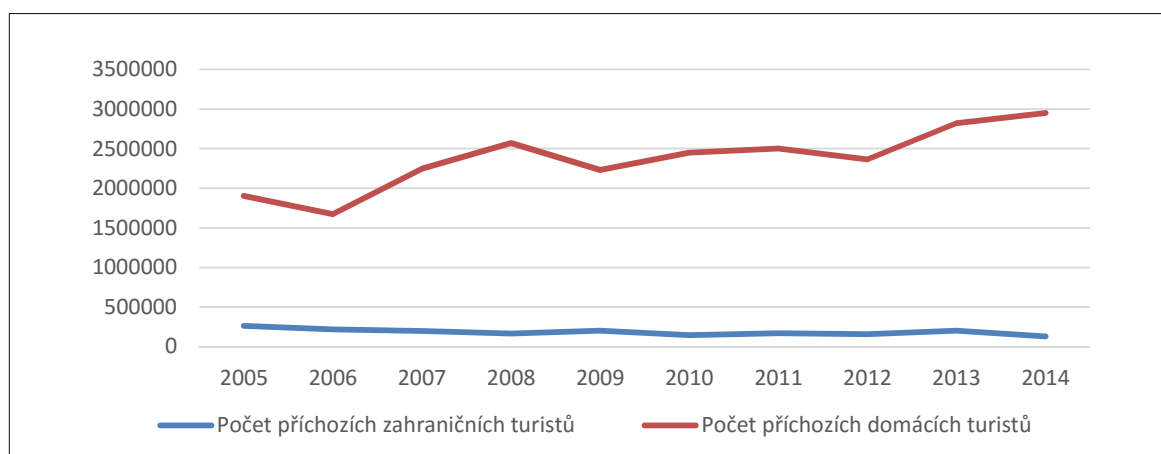
Tabulka 6: Aktivita v ubytovacích zařízeních v destinaci Oaxaca

Aktivita v ubytovacích zařízeních	Počet příchozích zahraničních turistů	Počet příchozích domácích turistů
2005	264 300	1 903 300
2006	218 200	1 674 400
2007	198 200	2 247 500
2008	165 300	2 568 800
2009	202 300	2 229 200
2010	146 400	2 450 700
2011	170 400	2 502 000
2012	159 700	2 364 700
2013	202 700	2 820 000
2014	131 300	2 951 900

Zdroj: Zpracováno na základě (Inteligencia de Mercados: Sector Turístico en México 2016).

Z údajů v Tabulce 6 a 7 je na první pohled vidět, že počet zahraničních návštěvníků ani v jednom případě neroste, spíše naopak mírně klesá. Znatelný je pouze nárůst v oblasti domácího cestovního ruchu.

Obrázek 32: Vývoj aktivity v ubytovacích zařízeních v destinaci Oaxaca

Zdroj: Zpracováno na základě (Inteligencia de Mercados: Sector Turístico en México 2016).

Na Obrázku 33 je zajímavý výrazný pokles návštěvnosti v letech 2006–2007. Jak uvádí Gibler (2006), v květnu roku 2006 došlo k velké stávce učitelů, která nabyla nevídaných rozměrů. Dále zde Gilber píše, že důvodem k tomu byly podmínky ve

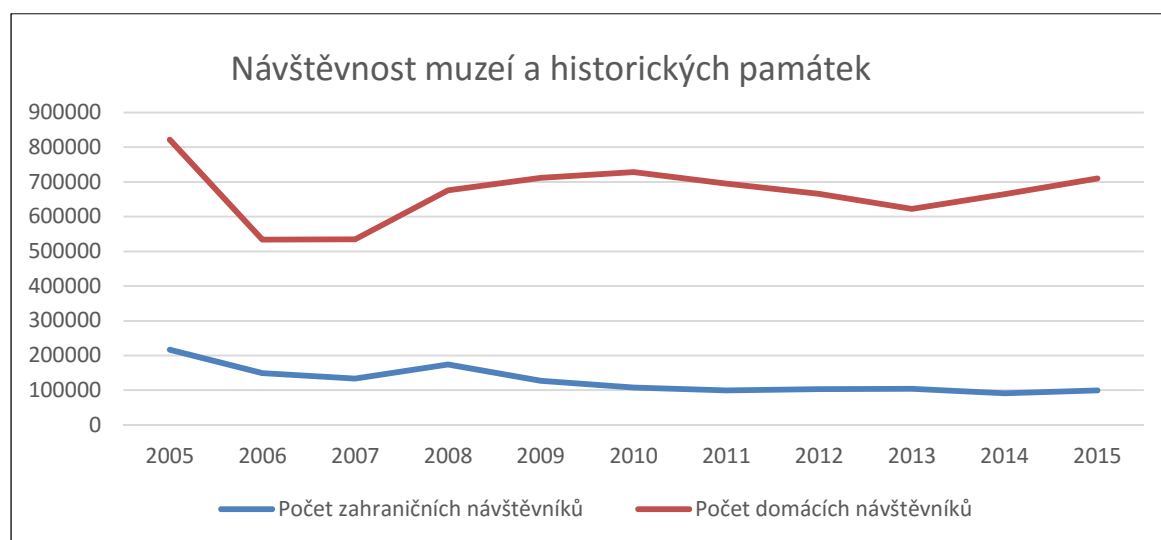
školsství a celková nespokojenost s vládou Ruize Ortize. Lidé se spojili ve hnutí APPO (*Popular Assembly of the People of Oaxaca*) a v protestech pokračovali dlouhé měsíce (Gibler 2006). Je tedy jasné, že takovéto události musely mít velký vliv na cestovní ruch v této době a především velký ekonomický dopad.

Tabulka 7: Návštěvnost muzeí a historických památek v destinaci Oaxaca

Návštěvnost muzeí a historických památek	Počet zahraničních návštěvníků	Počet domácích návštěvníků
2005	216 800	821 400
2006	149 100	533 600
2007	133 900	534 400
2008	174 300	675 900
2009	126 700	712 100
2010	108 200	728 600
2011	99 600	694 900
2012	103 200	666 000
2013	104 300	622 100
2014	91 300	664 800
2015	99 500	709 700

Zdroj: Zpracováno na základě (*Estadísticas de Visitantes 2016*).

Obrázek 33: Návštěvnost muzeí a historických památek v destinaci Oaxaca

Zdroj: Zpracováno na základě (*Estadísticas de Visitantes 2016*).

Návštěvnost je stejně jako iritační index jedním z faktorů, kterými lze určit fázi životního cyklu destinace a vzhledem k tomu, že není vidět výrazný nárůst návštěvnosti, můžeme usuzovat, že destinace se neposunula do další fáze svého vývoje. Nicméně k určení by bylo potřeba zkoumat i ostatní faktory.

4.7 Ekoturismus ve státě Oaxaca

Tato kapitola zkoumá a hodnotí vývoj a současnou situaci ekoturismu v dané destinaci a především jeho vlivy na místní komunity.

Nejprve je nutné objasnit, co je považováno za ekoturismus právě v této oblasti. Podle Oaxacamio (2015) se pod pojmem ekoturismus skrývají turistické aktivity prováděné s respektem a porozuměním vůči přírodě. Uvádí se zde, že je to například koupání v přírodních lázních, pozorování přírody, přírodních úkazů a fauny, účast v programech pro záchranu flory/fauny. Setkáváme se zde s pojmy Alternativní cestovní ruch (*Turismo Alternativo*) a Dobrodružný cestovní ruch (*Turismo de Aventura*). Alternativní cestovní ruch zahrnuje interakci návštěvníka s přírodním i kulturním prostředím s respektem vůči těmto prostředím. Umožňuje přiblížit se místní komunitě, poznat tradice, zvyky, zdejší výrobky, produkty a jídlo. Dobrodružný cestovní ruch zahrnuje sportovně-rekreační aktivity spojené s přírodou na vodě, na zemi i ve vzduchu – cyklistika, rafting, horolezectví, rybaření a další (Oaxacamio 2015).

4.7.1 Ekoturistické oblasti

Oaxaca má pět ekoturistických regionů: Costa, Mixteca, Valles Centrales, Sierra Norte a Sierra Sur. Činnost zde vyvíjí 66 ekoturistických organizací. Aktivita ekoturistické organizace je přiblížena na následujícím příkladu.

Ekoturistická organizace Pueblos Mancomunados

Podle průvodce Lonely Planet (2015) tvoří Pueblos Mancomunados, v překladu společenství vesnic, 8 odlehlých vesnic – Amatlán, Benito Juárez, Cuajimoyas, La Nevería, Lachatao, Latuvi, Llano Grande a Yavesía – severovýchodně od hlavního města Oaxaca. Dále průvodce Lonely Planet uvádí, že toto místo nabízí jak divokou přírodu, tak setkání se životem Zapotéků. Vesnice jsou propojeny 100 km dlouhými tratěmi a vyhlídkovými trasami. Šest z osmi vesnic spolupracuje v ekoturistickém

programu Expediciones Sierra Norte s turistickou kanceláří v hlavním městě Oaxaca (Lonely Planet 2015).

Ekoturistický projekt Expediciones Sierra Norte byl původně koncipován jako model regionálního rozvoje (Expediciones Sierra Norte 2015). Turistické aktivity v této oblasti se začaly objevovat v roce 1994 v komunitě Benito Juarez a rozšířily se do dalších členských oblastí již v roce 1998 za účasti místní komunity, místní správy a podpory Kanadské ambasády a Komise pro environmentální spolupráci (Expediciones Sierra Norte 2015). V tomto roce byla vytvořena síť značených tras a komunitní společnost Expediciones Sierra Norte začala propagovat přímý prodej v hlavním městě Oaxaca, který byl řízen členy komunity (Expediciones Sierra Norte 2015). Vize této společnosti je „*být solidní společností a vůdcem v oblasti domorodého ekoturismu s cílem zajistit zachování a udržitelné využívání přírodního a kulturního dědictví našich obyvatel, zachování kvality a vřelosti našich služeb s láskou a citem vlastním těmto vesnicím, toto vše s dvěma cíli: přispět k udržitelnému rozvoji regionu a etablovat se jako měřítko při řízení obce na národní i světové úrovni*“ (Expediciones Sierra Norte 2015, vlastní překlad).

Komunitní společnost Expediciones Sierra Norte (2015) má čtyři hlavní cíle:

- zvýšit kapacitu členů komunity za účelem chránit a spravovat udržitelným způsobem své přírodní dědictví;
- rozvinout zodpovědné turistické aktivity na území Pueblos Mancomunados, které umožňují návštěvníkům kontakt s kulturou domorodých komunit a s přírodou zábavným, bezpečným a vzdělávacím způsobem;
- generování pracovních příležitostí pro členy komunity;
- sloužit jako model pro stanovení podobných programů v jiných domorodých komunitách v jejich zemi i mimo ni.

4.7.2 Rozvoj ekoturismu

Villavicencio, Pardo (2006) v závěrečném zhodnocení *Programa Ecoturismo en Zonas Indígenas* (Program ekoturismu v indiánských zónách) z roku 2006 objasňují, že ekoturismus je v Mexiku nejvíce spojen s původními kulturami a zájem o zachování života původního obyvatelstva se začal projevovat už v roce 1948 se založením INI – *Instituto Nacional Indigenista* (Národní institut studující indiánské kmeny). Nicméně dodávají, že prvním významným vládním programem byl až *Plan Nacional de*

Desarrollo de los Pueblos Indígenas (Národní plán rozvoje domorodých vesnic, měst) v letech 1991–1994. V souvislosti s tímto vládním programem se objevily první pokusy o ekoturistické projekty, v roce 1995 díky programu *Agroecología Productiva* vzniklo 8 projektů včetně jednoho v regionu Chinanteca del norte de Oaxaca a od tohoto roku byl ekoturismus považován za způsob zlepšení ekonomické situace místních komunit a zachování přírodního prostředí (Villavicencio, Pardo 2006).

V roce 2002 byl ekoturismus zařazen do strategie INI pro sociální i ekonomický rozvoj v indiánských komunitách, avšak stále chyběly finance na realizaci (Villavicencio, Pardo 2006). Až v roce 2006 vznikl PEZI – *Programa Ecoturismo en Zonas Indígenas* (Program ekoturismus v indiánských zónách) s dotací 170 miliónů pesos (275,5 miliónů Kč, pozn. autorky) a ve stejném období vznikla i Agenda 21 pro cestovní ruch v Mexiku, která představovala rámec pro udržitelný rozvoj těchto aktivit (Villavicencio, Pardo 2006). V roce 2004 byla podepsána *Convenio General de Colaboración Interinstitucional para el desarrollo del ecoturismo, el turismo rural y demás actividades de turismo naturaleza* (Obecná dohoda o interinstitucionální spolupráci pro rozvoj ekoturismu, venkovského turismu a aktivit přírodního turismu), která zahrnovala 10 federálních i soukromých agentur: SECTUR, SEMARNAT, SAGARPA, SEDESOL, CDI, CONANP, CONAFOR, FONAES, FONATUR y el Consejo de Promoción Turística SA de CV (Villavicencio, Pardo 2006). V rámci programu se rozdělily prostředky pro 158 ekoturistických projektů a nejvíce investičních projektů bylo podpořeno právě ve státě Oaxaca (Villavicencio, Pardo 2006).

Na projekt PEZI navázal projekt PTAZI – *Programa Turismo en Zonas Indígenas* (Program cestovní ruch v indiánských zónách), který funguje dodnes (Comisión Nacional para el Desarrollo de los Pueblos Indígenas 2013). Tento projekt podporuje aktivity v původních komunitách spojené s alternativním, udržitelným cestovním ruchem, který je tak zdrojem příjmů pro komunitu (Comisión Nacional para el Desarrollo de los Pueblos Indígenas 2013).

Ze závěrečné zprávy (Comisión Nacional para el Desarrollo de los Pueblos Indígenas 2013) vyplývá následující. V roce 2012 se do projektu zapojilo 253 organizací (342 projektů). V Tabulce 8 jsou uvedeny rozpočty projektu v období 2008–2012. Ze závěru externího hodnotitele vyplývá, že tento projekt byl poměrně stabilní vzhledem k počtu financovaných projektů a počtu zapojených organizací. V posledních letech byl dokonce zaznamenán nárůst v rozpočtu, tak aby mohlo být zapojeno více

organizací. Nicméně externí hodnotitel poukazuje na to, že ještě nebyla vypracována žádná studie, která by potvrzovala pozitivní dopady alternativního cestovního ruchu na místní komunity.

Tabulka 8: Rozpočet na projekty rozvoje ekoturismu

Rok	2008	2009	2010	2011	2012
Rozpočet	191.2	185.84	179.32	229.45	197.6

Vypracováno podle (Comisión Nacional para el Desarrollo de los Pueblos Indígenas 2013)

4.8 Rozhovor

Pro upřesnění některých otázek práce byl veden rozhovor s odborníkem, který se pohybuje v cestovním ruchu ve zkoumané destinaci Oaxaca. Práce je tak obohacena o pohled člověka, který se turismem zabývá a též z něj profituje.

Tento rozhovor se vzhledem ke vzdálenosti uskutečnil online a dotazovanou osobou byl pan Anuar Ghezaid Silva Gómez (dále jen Anuar Gómez), který vlastní firmu Aventours Oaxaca. Tato firma zprostředkovává dobrodružné, kulturní a ekoturistické cesty. Dále poskytuje školení v oblasti dobrodružného cestovního ruchu a rozvoje podnikání v cestovním ruchu.

Obrázek 34: Navštívenka se základními kontaktními údaji

Zdroj: Anuar Ghezaid Silva Gómez, 2016.

Podle něho lze ekoturismus definovat jako turistickou aktivitu, která zahrnuje kontakt s přírodou a která má za úkol vzdělávat návštěvníky v péči o životní prostředí. Tvoří ji aktivity, jako je pozorování ptáků, turistika, kempování, pozorování flóry, interpretace životního prostředí. A dále zmiňuje, že v Mexiku ekoturismus spadá do kategorie přírodního cestovního ruchu (Turismo de Naturaleza), který kromě ekoturismu zahrnuje ještě dobrodružný cestovní ruch a venkovský cestovní ruch.

Anuar Gómez si také myslí, že ekoturismus sám o sobě nepomáhá zachovávat místní kulturu, pokud není součástí místní kultury péče a respekt k přírodnímu prostředí.

Dle jeho názoru, místní obyvatelstvo vnímá turisty velmi dobře, to platí v turistických destinacích, také ale existují komunity, které nejsou turistické a nemají rády návštěvníky. Obecně lze ale říci, že jsou vnímáni dobře, jelikož je to dobrý zdroj příjmů, především co se týče zahraničních návštěvníků.

Na otázku, jaký typ turisty převažuje v této oblasti, odpověděl, že největší počet tvoří domácí turisté a nejvíce jsou navštěvovány kulturní památky. Druhou nejnavštěvovanější destinací je Santa Catarina Juquila, kde je hlavním segmentem religiózní cestovní ruch.

Jedna z otázek se týkala podpory cestovního ruchu ze strany státu. Anuar Gómez odpověděl, že reálná podpora je minimální, bere-li v úvahu priority v jiných oblastech rozvoje. Kvalifikace je nízká, nízké je i šíření podpory CR do destinací, turistická infrastruktura je minimální, takže v období prázdnin nastává chaos v mnoha oblastech. Existují pouze tři sezóny, kdy turisté přicházejí, a po zbytek roku cestovní ruch klesá téměř o 70 %.

Co se týče udržitelného rozvoje cestovního ruchu Anuar Gómez uvedl, že cestovní ruch může mít negativní vliv, avšak jen v tom případě, že rozvoj a propagace nejsou zaměřeny na dobré praktiky udržitelného cestovního ruchu.

Celkově se Anuar Gómez domnívá, že Oaxaca má velký potenciál přitáhnout daleko více turistů domácích i zahraničních a to díky gastronomii a také kulturnímu a přírodnímu bohatství.

Aby přijíždělo více turistů, je nutné vytvořit aliance a lepší propagaci na domácí i mezinárodní úrovni. Je potřeba přispět k posílení odvětví cestovního ruchu, cestovních kanceláří, průvodců, ekoturistických destinací a hlavních turistických destinací, tato propagace musí být specializovaná pro každý sektor.

5. SHRUTÍ VÝSLEDKŮ

5.1 Diskuse výsledků

V této práci byla popsána z hlediska udržitelných zdrojů a atraktivit mexická destinace Oaxaca. Práce mimo jiné hodnotila současný stav cestovního ruchu v této destinaci a zabývala se jeho vývojem. V tomto ohledu je destinace Oaxaca místem s dobrými základy pro rozvoj cestovního ruchu, avšak návštěvnost zahraničních turistů tomu neodpovídá.

Hlavním cílem této práce však bylo zkoumání dopadů cestovního ruchu na sociokulturní prostředí v destinaci Oaxaca. Součástí práce bylo také sledování tendencí v návštěvnosti a posouzení významu ekoturismu v této oblasti.

V rámci výzkumu dopadů na sociokulturní prostředí bylo provedeno dotazníkové šetření zaměřené na zjištění míry iritace v destinaci Oaxaca. Na základě analýzy výsledků lze vyvodit, že iritační index se nachází na prvním stupni Doxeyho škály – **Euforie**, což zároveň odpovídá fázi životního cyklu destinace **Objevování / Vtažení**. Z dotazníkového šetření bylo dále zjištěno, že valná většina respondentů má povědomí, co je to ekoturismus. Z šetření také vyplynulo, že obyvatelé destinace raději potkávají zahraniční turisty, což vypovídá o tom, že se necítí obtěžováni vlivem jiných kultur.

V další části se práce zaměřila na zkoumání statistik návštěvností. Ze statistik nebylo možné vyvodit žádné tendence v růstu počtu návštěvníků ani turistů. V některých letech počty návštěvníků dokonce znatelně klesaly. To též ukazuje na to, že se destinace neposunula do další fáze svého vývoje, jelikož není znatelný dlouhodobější nárůst počtu turistů v oblasti, který je charakteristický až pro druhou fázi životního cyklu destinace. Pro definitivní určení fáze by ale musel být proveden hlubší výzkum. Bylo zjištěno, že nízká návštěvnost je ovlivněna špatně fungujícím marketingem cestovního ruchu ale i politickými problémy v nedávném období.

Na základě zkoumání šetření a závěrečných zpráv zrealizovaných vládních ekoturistických programů lze vyvodit následující závěry. Snahy o zachování původních

indiánských kultur se projevovaly v druhé polovině 20. stol. S rozvojem cestovního ruchu se přímo nabízelo využití ekoturismu jako nástroje pro zvýšení příjmu původních komunit. Vytvoření celonárodního programu se ukázalo jako efektivní a proto se v tomto systému pokračuje dodnes. Počet organizací zapojených do posledního programu je stabilní s mírným nárůstem v roce 2012 a stabilní je i rozpočet pro tento program. Zajímavým poznatkem byl fakt, že dosud nebyla vypracována žádná studie, která by zkoumala vliv těchto vládních programů na obyvatele.

Z rozhovoru s odborníkem na cestovní ruch Anuarem Ghezaidou Silva Gómezem vyplývá, že Oaxaca rozhodně nevyužívá veškerý potenciál, co se cestovního ruchu týče. Pro to, aby mohla destinace přilákat více návštěvníků, je nutné rozvinout spolupráci mezi subjekty cestovního ruchu a zlepšit marketing oblasti. Tento názor sdílí i autorka. Názor Anuara Gómeze na podporu cestovního ruchu ze strany státu není v souladu s výsledky sekundárního zkoumání. Tvrdí, že podpora cestovního ruchu obecně není příliš velká, ačkoliv na základě zkoumání ekoturismu v oblasti je možné usoudit, že státní podpora této formy cestovního ruchu je poměrně intenzivní a dlouhodobá.

5.2 Ověření hypotéz

První hypotéza zněla následovně: ***Iritační index v destinaci Oaxaca se stále nachází na prvním stupni Doxeyho škály.*** Vzhledem k výsledkům, které z větší části ukazují na první stupeň iritace, můžeme tuto hypotézu potvrdit.

Druhá hypotéza zněla: ***Je viditelný nárůst zájmu ze strany zahraničních návštěvníků o destinaci Oaxaca.*** Jelikož nebyl prokázán stabilní nárůst návštěvnosti, nebyla tato hypotéza potvrzena. Součástí práce bylo i zkoumání současného stavu cestovního ruchu a ani v tomto ohledu není možné tvrdit, že by Oaxaca viditelně zaujala zahraniční návštěvníky. Problém není v malé atraktivnosti destinace jako takové, ale ve fungování subjektů cestovního ruchu v této oblasti.

Třetí hypotéza ***Ekoturismus přispívá ke zmírnění dopadů cestovního ruchu na sociokulturní prostředí v destinaci Oaxaca,*** nemohla být potvrzena ani vyvrácena,

jelikož jak je uvedeno v práci, nebyly nalezeny žádné studie, které by tuto problematiku zkoumaly a potvrzovaly a nevyplývá to ani z provedeného rozhovoru s místním odborníkem v oblasti cestovního ruchu.

6. ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

Cílem práce bylo zhodnotit sociální udržitelnost cestovního ruchu v destinaci Oaxaca, konkrétně dopady cestovního ruchu na sociokulturní prostředí destinace, dále sledování tendencí v růstu počtu návštěvníků a jaká je role ekoturismu v dané oblasti. Cíle bylo dosaženo, přestože zkoumání sociokulturních dopadů cestovního ruchu na turistickou destinaci je složité a hodnocení je vždy do jisté míry zkresleno řadou neovlivnitelných faktorů.

V praktické části práce byla nejprve zanalyzována charakteristika destinace, cestovní ruch v oblasti a byly popsány turistické atrakce.

Hlavním cílem praktické části bylo stanovení hodnoty iritačního indexu jako prostředku pro posouzení dopadů cestovního ruchu na sociokulturní prostředí destinace. Na základě vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření bylo zjištěno, že hodnota iritačního indexu v destinaci je na prvním stupni iritace – Euforie. Iritační index a míra návštěvnosti byly dány do souvislosti s konceptem životního cyklu destinace, výzkumem bylo zjištěno, že Oaxaca je v počáteční fázi svého vývoje. Má před sebou ještě cestu, než bude schopna přitáhnout pozornost návštěvníků ze zahraničí. Nicméně potenciál pro to má, jak vyplynulo z analýzy charakteristiky destinace.

Výzkum iritačního indexu prováděný v rámci této práce má spíš orientační význam, vzhledem k počtu údajů získaných dotazováním. Až navazující zkoumání dalších faktorů by mohlo vést k potvrzení počáteční fáze životního cyklu destinace.

Pro udržitelný cestovní ruch v destinaci Oaxaca je důležitý fakt, že již od samého počátku rozvoje cestovního ruchu je brán ohled na životní prostředí i místní kulturu. Snahy o udržitelnost cestovního ruchu jsou momentálně viditelné především z pohledu státu, to znamená koordinované v rámci celého Mexika.

Dalším cílem praktické části bylo zkoumání tendencí v návštěvnosti z dostupných statistických údajů. Pro statistiky v cestovním ruchu platí, že jsou ovlivněny množ-

stvím faktorů a nelze tedy jednoznačně spoléhat na použitá statistická data. Bylo zjištěno, že Oaxaca je zahraničními turisty zatím málo navštěvovanou oblastí, neprokázal se nárůst zájmu ze strany zahraničních návštěvníků. Oaxaca má potenciál stát se atraktivní destinací, nyní se ale většina skupinových zájezdů do Mexika zaměřuje spíše na oblast Yucatánu.

Posledním cílem bylo zjištění role ekoturismu v dané oblasti. Výzkum potvrdil, že ekoturismus je v destinaci Oaxaca populární formou cestovního ruchu, má zde poměrně dlouhou tradici a velkou podporu ze strany vlády. Pravděpodobně i díky tomu je tak rozšířený nejen ve státě Oaxaca, ale i v celém Mexiku. Přestože se výzkumem nijak nepodařilo doložit pozitivní sociokulturní dopady ekoturismu na obyvatelstvo, je pravděpodobné, že přináší minimálně ekonomický dopad. Bylo zjištěno, že je to dáno opakovanou podporou ekoturismu velkými vládními programy a také snahou o zachování kultur původních indiánských obyvatel a mesticů, kterých má Mexiko v populaci velký podíl.

Na základě zjištěných poznatků byla navržena následující doporučení.

- Míra iritace v destinaci Oaxaca by měla být průběžně dál sledována, opakovaně měřena a v případě jejího zvýšení by se tento fakt měl promítnout v destinačním managementu.
- Pro destinaci Oaxaca se jeví jako klíčové navázání vzájemné spolupráce mezi subjekty působícími v cestovním ruchu a vytvoření funkčního destinačního managementu.

Tato práce by se mohla stát základem pro navazující zkoumání cestovního ruchu v destinaci Oaxaca. Hlubší výzkum, který by navazoval na poznatky této práce by mohl vést k určení fáze životního cyklu destinace.

7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

7.1 Tištěné zdroje

- [1] BUTLER, R. W. The concept of a tourist area cycle of evolution: Implications for management of resources. *The Canadian Geographer / Le Géographe canadien*, březen 1980, roč. 24, č. 1, s. 5–12.
- [2] COSTA, C. et al. *Trends in European Tourism Planning and Organisation*. 1. vyd. Bristol: Channel View Publications, 2013, 367 s. ISBN 978-1-84541-411-5.
- [3] DOXEY, 1976, cit. podle NAGLE, G. *Tourism, leisure and recreation*. 2 vyd. Cheltenham: Nelson, 2002, 141 s. ISBN 01-744-4705-1.
- [4] GOELDNER, C. R., RITCHIE, J. *Cestovní ruch: principy, příklady, trendy*. Přel. L. Schürerová. 1. vyd. Brno: BizBooks, 2014, 545 s. Přel. z: *Tourism: Principles, Practices, Philosophies*. ISBN 978-80-265-0298-2.
- [5] GOELDNER, C. R., RITCHIE, J. *Tourism: Principles, Practices, Philosophies*. 10. vyd. New Jersey: J. Wiley, 2006, xvii, 590 s. ISBN 978-047-1450-382.
- [6] JAŠÍKOVÁ, V., TROUSIL, M. *Úvod do tvorby empirických prací pro cestovní ruch*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009. ISBN 978-80-7435-020-7.
- [7] MILOŠOVÁ, D., NEUŽIL, J., PÁSKOVÁ, M., PONDĚLÍČEK, M., SMUTEK, D. a ŠTÝRSKÝ, J. *Modul průvodce ekoturismu a geoturismu*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014, 158 s. ISBN 978-80-7435-330-7.
- [8] MOWFORTH, M. & MUNT I. *Tourism and Sustainability: Development, Globalisation and New Tourism in the Third World*. 3. vyd. New York: Routledge, 2009, 424 s. ISBN 0-203-89105-8.
- [9] NASH, D. *Anthropology of Tourism*. 1 vyd. Tarrytown, New York: Elsevier Science, 1996, 205 s. ISBN 00-80423982.
- [10] NELSON, J. G., BUTLER, R. & WALL, G. *Tourism and Sustainable Development: Monitoring, Planning, Managing*. Waterloo, Ontario: University of Waterloo, Dept. of Geography, 1993, 284 s. ISBN 09-210-8344-0.
- [11] ONSTOTT, J. *Mexiko*. Přel. D. Krásenský. Brno: Computer Press, 2008, 400 s. Přel. z: *The National Geographic Traveler: Mexiko*. ISBN 978-80-251-1944-0.

- [12] PALATKOVÁ, M. *Mezinárodní cestovní ruch*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2011, 221 s. ISBN 978-80-247-3750-8.
- [13] PÁSKOVÁ, M. *Udržitelnost cestovního ruchu*. 3. přeprac. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014, 335 s. ISBN 978-80-7435-329-1.
- [14] STANCLIFFE, 1995 cit. podle MOWFORTH, M. & MUNT, I. *Tourism and Sustainability: Development, Globalisation and New Tourism in the Third World*. 3. vyd. New York: Routledge, 2009, 114 s. ISBN 02-038-9105-8.
- [15] UNWTO. *Tourism and the Sustainable Development Goals* [online]. Madrid: World Tourism Organization, 2015 [cit. 2016-01-14]. eISBN 978-92-844-1725-4. Dostupné také z: <http://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284417254>
- [16] ZELENKA, J., PÁSKOVÁ, M. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde, 2012, 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2.
- [17] ZELENKA, J. *Statistika v ČR* [přednáška]. Hradec Králové: UHK, 31.10.2013.

7.2 Online zdroje

- [1] 2a Reunión Pública “Guiando la Estrategia”. Destino Oaxaca [online]. Oaxaca: Iniciativa de Refuerzo a la Competitividad del Turismo en Valles Centrales, 2014 [cit. 2016-01-17]. Přístup z internetu: [URL: http://www.destino-oaxaca.com.mx/2a-reunion](http://www.destino-oaxaca.com.mx/2a-reunion)
- [2] CIA. The World Fact Book [online]. 2015 [cit. 2015-05-20]. Přístup z internetu: [URL: https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/mx.html](https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/mx.html)
- [3] Compendio Estadístico del Sector Turismo de México. Datatur [online]. 2014 [cit. 2015-05-26]. Přístup z internetu: [URL: www.datatur.sectur.gob.mx/SitePages/CompendioEstadistico.aspx](http://www.datatur.sectur.gob.mx/SitePages/CompendioEstadistico.aspx)
- [4] Ecoturismo en Oaxaca. Oaxacamio [online]. 2015 [cit. 2015-05-24]. Přístup z internetu: [URL: http://www.oaxacamio.com/ecoturismo-en-oaxaca.html](http://www.oaxacamio.com/ecoturismo-en-oaxaca.html)

- [5] Estadísticas de Visitantes [online]. Ciudad de México: Instituto Nacional de Antropología e Historia, 2016 [cit. 2016-02-05].
Přístup z internetu: [URL: http://www.estadisticas.inah.gob.mx](http://www.estadisticas.inah.gob.mx)
- [6] Expediciones Sierra Norte [online]. 2013 [cit. 2015-04-19].
Přístup z internetu: [URL: http://sierranorte.org.mx](http://sierranorte.org.mx)
- [7] Expediciones Sierra Norte [online]. 2013 [cit. 2015-05-25].
Přístup z internetu: [URL: http://sierranorte.org.mx/index.html](http://sierranorte.org.mx/index.html)
- [8] GIBLER, John. Teacher Rebellion in Oaxaca. In: In These Times [online]. Oaxaca de Juárez: In These Times and the Institute for Public Affairs, 2006 [cit. 2016-02-05]. Přístup z internetu: [URL: http://inthesetimes.com/article/2795](http://inthesetimes.com/article/2795)
- [9] Informe de la Evaluación Específica de Desempeño 2012–2013. In: Comisión Nacional para el Desarrollo de los Pueblos Indígenas [online]. 2013 [cit. 2015-05-21]. Přístup z internetu: [URL: http://www.cdi.gob.mx/coneval/S184_PTAZI_EED_COMPLETO_2012_2013.pdf](http://www.cdi.gob.mx/coneval/S184_PTAZI_EED_COMPLETO_2012_2013.pdf)
- [10] Instituto nacional de estadística y geografía [online]. 2015 [cit. 2015-04-19].
Přístup z internetu: [URL: http://www.inegi.org.mx/default.aspx](http://www.inegi.org.mx/default.aspx)
- [11] Instituto Politécnico Nacional. Estudio de Competitividad Turística del destino Oaxaca de Juárez [online]. 1. Oaxaca: Instituto Politécnico Nacional, 2013 [cit. 2016-01-25]. Přístup z internetu:
[URL: www.sectur.gob.mx/wp-content/uploads/2015/02/PDF-Oaxaca.pdf](http://www.sectur.gob.mx/wp-content/uploads/2015/02/PDF-Oaxaca.pdf)
- [12] Inteligencia de Mercados: Sector Turístico en México [online]. Consejo de Promoción Turística de México S.A, 2016 [cit. 2016-02-05].
Přístup z internetu: [URL: http://www.siimt.com/en/siimt/siim_inicio](http://www.siimt.com/en/siimt/siim_inicio)
- [13] INTERNATIONAL TOURISM COLLECTIVE. The International Ecotourism Society [online]. 1990 [cit. 2014-11-29]. Přístup z internetu:
[URL: http://www.ecotourism.org](http://www.ecotourism.org)
- [14] Introducing Pueblos Mancomunados. Lonely Planet [online]. 2015 [cit. 2015-05-25]. Přístup z internetu: [URL: http://www.lonelyplanet.com/mexico/oaxaca-state/pueblos-mancomunados](http://www.lonelyplanet.com/mexico/oaxaca-state/pueblos-mancomunados)

- [15] La Guelaguetza in Oaxaca. Exploring Oaxaca [online]. 2015 [cit. 2015-05-30].
Přístup z internetu: [URL:http://www.exploringoaxaca.com/traditions.oaxaca-city,la-guelaguetza-party](http://www.exploringoaxaca.com/traditions.oaxaca-city,la-guelaguetza-party)
- [16] Oaxaca. Secretaría de Economía [online]. 2015 [cit. 2015-04-19].
Přístup z internetu: [URL: http://www.economia.gob.mx/delegaciones-de-la-se/estatales/oaxaca](http://www.economia.gob.mx/delegaciones-de-la-se/estatales/oaxaca)
- [17] PALOMINO VILLAVICENCIO, Bertha a LÓPEZ PARDO Gustavo. Evaluación 2006 de Programa Ecoturismo en Zonas Indígenas [online]. México DF, 2007 [cit. 2015-05-21]. Přístup z internetu:
[URL: http://www.cdi.gob.mx/coneval/evaluacion_ecoturismo_2006.pdf](http://www.cdi.gob.mx/coneval/evaluacion_ecoturismo_2006.pdf)
- [18] Secretaría de Medio Ambiente y Recursos Naturales [online]. Mexiko: COMISIÓN NACIONAL DE ÁREAS NATURALES PROTEGIDAS, MÉXICO, 2012 [cit. 2016-02-04]. Přístup z internetu: [URL: http://www.conanp.gob.mx](http://www.conanp.gob.mx)
- [19] Secretaría de Turismo de México. El Turismo de Naturaleza: Retos y Oportunidades [online]. 2006 [cit. 2016-02-03]. Přístup z internetu:
[URL: https://manuelmiroglio.files.wordpress.com/2011/05/el-turismo-de-naturaleza-en-mexico.pdf](https://manuelmiroglio.files.wordpress.com/2011/05/el-turismo-de-naturaleza-en-mexico.pdf)
- [20] UNWTO, UNEP. Making tourism more sustainable: a guide for policy makers. Paris: United Nations Environment Programme, 2005. ISBN 92-807-2507-6.
Přístup z internetu: [URL: http://www.unep.fr/shared/publications/pdf/DTIx0592xPA-TourismPolicyEN.pdf](http://www.unep.fr/shared/publications/pdf/DTIx0592xPA-TourismPolicyEN.pdf)
- [21] VÉLEZ ASCENCIO, OCTAVIO. Oaxaca, con mayor biodiversidad. In: Noticias Net [online]. Oaxaca: Editorial Golfo Pacífico, S.A., 2015 [cit. 2016-02-04].
Přístup z internetu: [URL: http://noticiasnet.mx/portal/oaxaca/general/agropecuarias/286617-oaxaca-mayor-biodiversidad](http://noticiasnet.mx/portal/oaxaca/general/agropecuarias/286617-oaxaca-mayor-biodiversidad)
- [22] ZWOLLO, Juan Antonio Ruiz. Oaxaca's tourist guide [online]. 1995 [cit. 2015-04-19]. Přístup z internetu: [URL: http://oaxaca-travel.com](http://oaxaca-travel.com)

8. SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

APPO	Popular Assembly of the People of Oaxaca
CR	cestovní ruch
FONATUR	Fondo Nacional de Fomento al Turismo
INI	Instituto Nacional Indigenista
IRRIDEX	Index of Irritation
PEZI	Programa Ecoturismo en Zonas Indígenas
PTAZI	Programa Turismo en Zonas Indígenas
UNEP	United Nations Environment Programme
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UNWTO	World Tourism Organization
VŠE	Vyšoká škola ekonomická Praha
WTO	World Tourism Organization

9. SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Stupně iritačního indexu dle Doxeyho (IRRIDEX).....	13
Tabulka 2: Fáze životního cyklu destinace.....	15
Tabulka 3: Korelace stupně iritace s životními cykly destinace.....	16
Tabulka 4: Oaxaca – přehled základních údajů.....	18
Tabulka 5: Změny prostředí vyvolané CR.....	32
Tabulka 6: Aktivita v ubytovacích zařízeních v destinaci Oaxaca	43
Tabulka 7: Návštěvnost muzeí a historických památek v destinaci Oaxaca.....	44
Tabulka 8: Rozpočet na projekty rozvoje ekoturismu	48

10. SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Životní cyklus destinace podle Butlera.....	14
Obrázek 2: Poloha destinace Oaxaca – orientační mapka.....	19
Obrázek 3: Auditorium Guelaguetza v Oaxaca.....	20
Obrázek 4: Archeologické naleziště Monte Albán.....	21
Obrázek 5: Archeologické naleziště Mitla.....	21
Obrázek 6: Cypřiš v Árbol en Tule.....	22
Obrázek 7: Zkamenělé vodopády Hierve el Agua.....	22
Obrázek 8: Přírodní bazén Hierve el Agua.....	23
Obrázek 9: Zátoka v Bahías de Huatulco.....	24
Obrázek 10: Pohled na zálivy Bahías de Huatulco.....	25
Obrázek 11: Suvenýry Alebrijes.....	29
Obrázek 12: Rozložení respondentů dotazníkového šetření podle pohlaví.....	31
Obrázek 13: Rozložení respondentů dotazníkového šetření podle věku.....	31
Obrázek 14: Respondenti dotazníkového šetření pracující v CR.....	32
Obrázek 15: Výsledek dotazování – změny prostředí vyvolané CR.....	33
Obrázek 16: Stanovení stupně iritace – změny vyvolané CR.....	33
Obrázek 17: Výsledky dotazování – vliv CR na místní prostředí.....	34
Obrázek 18: Stanovení stupně iritace – vliv CR na místní prostředí.....	34
Obrázek 19: Výsledky dotazování – vliv CR na zvyky a tradice.....	35
Obrázek 20: Stanovení stupně iritace – vliv CR na zvyky a tradice.....	35
Obrázek 21: Výsledky dotazování – omezování cestovním ruchem.....	36
Obrázek 22: Stanovení stupně iritace – omezování cestovním ruchem.....	36
Obrázek 23: Výsledky dotazování – vliv rozvoje CR na životní styl.....	37
Obrázek 24: Stanovení stupně iritace – vliv rozvoje CR na životní styl.....	37
Obrázek 25: Výsledky dotazování – vliv rozvoje CR na infrastrukturu.....	38
Obrázek 26: Stanovení stupně iritace – vliv rozvoje CR na infrastrukturu.....	38
Obrázek 27: Výsledky dotazování – spokojenost s životem v dané destinaci.....	39
Obrázek 28: Stanovení stupně iritace – spokojenost s životem v dané destinaci.....	39
Obrázek 29: Výsledky dotazování – Ekoturismus.....	40
Obrázek 30: Výsledky dotazování – cizinci/domácí turisté.....	41
Obrázek 31: Přehled stupňů iritace získaných z odpovědí na jednotlivé otázky.....	42
Obrázek 32: Vývoj aktivity v ubytovacích zařízeních v destinaci Oaxaca.....	43

Obrázek 33: Návštěvnost muzeí a historických památek v destinaci Oaxaca.....	44
Obrázek 34: Navštívenka se základními kontaktními údaji.....	48

11. PŘÍLOHY

11.1 Dotazník v češtině

- 1) Věk:
 - a. 0–25
 - b. 26–50
 - c. 51 a více
- 2) Muž/Žena
- 3) Pracujete v cestovním ruchu?
 - a. Ano
 - b. Ne
- 4) Vyberte tři změny vyvolané cestovním ruchem ve Vašem bydlišti.
 - a. Více pracovních příležitostí
 - b. Přetěžování veřejných prostranství
 - c. Zlepšení kvality služeb
 - d. Růst cen
 - e. Více možností kde se setkávat s přáteli, více kulturních událostí
 - f. Změna atmosféry místa (negativní)
 - g. Možnost setkání s cizinci, možnost něco nového se dozvědět, naučit
 - h. Změna ve společenských a morálních hodnotách
 - i. Pocit hrdosti na svoje město
 - j. Zvýšení hluku
- 5) Myslíte si, že infrastruktura se zlepšuje s rozvojem cestovního ruchu?
 - a. Ano
 - b. Spíše ano
 - c. Spíše ne
 - d. Ne
 - e. Nevím
- 6) Myslíte si, že cestovní ruch ovlivňuje pozitivně vaše bydliště?
 - a. Ano
 - b. Spíše ano
 - c. Spíše ne
 - d. Ne
 - e. Nevím
- 7) Myslíte si, že CR mění vaše zvyky a tradice?
 - a. Ano
 - b. Spíše ano
 - c. Spíše ne
 - d. Ne
 - e. Nevím

- 8) Jste omezován/a CR? Například byste chtěl/a bydlet někde jinde, ale nemůžete kvůli CR. Nebo nemůžete navštěvovat některá místa z důvodu velkého množství turistů?
- Ano
 - Spíše ano
 - Spíše ne
 - Ne
 - Nevím
- 9) Zhoršuje se váš styl života s rozvojem CR?
- Ano
 - Spíše ano
 - Spíše ne
 - Ne
 - Nevím
- 10) Jste spokojen/a s životem ve vašem městě?
(1 – hodně spokojený, 8 – nespokojený)
- 1
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7
 - 8
- 11) Potkáváte se raději s turisty z Mexika nebo ze zahraničními turisty?
- S Mexičany
 - Se zahraničními turisty
 - Nevím
- 12) Víte, co je to ekoturismus?
- Ano
 - Spíše ano
 - Spíše ne
 - Ne
- 13) Chcete něco dodat?

11.2 Dotazník ve španělštině

Turismo en Oaxaca

Buenos días, soy una estudiante de Republica Checa. Rellenar este cuestionario me ayuda mucho con mi tesis sobre turismo en Oaxaca. Cuestionario es para la gente que vive en la capital Oaxaca y en Huatulco. Muchas gracias por sus respuestas!

Edad *

- 0 - 25
- 26 - 50
- 51 y más

Soy... *

- Mujer
- Hombre

¿Trabaja usted en turismo? *

- Sí
- No

Escoja usted tres cambios conectados con el turismo en tu domicilio *

- Más oportunidades para trabajar
- Sobrecarga de los espacios públicos
- Aumento de calidad de servicios
- Crecimiento de los precios
- Más posibilidades dónde encontrarse con amigos, más eventos culturales
- Cambio de la atmósfera de lugar (negativo)
- Posibilidad para encontrar extranjeros y aprender algo de ellos
- Cambio en los valores sociales y morales
- Sentimiento de orgullo a su ciudad
- Aumento del ruido

¿Piensa usted que la infraestructura se mejora con el desarrollo del turismo? *

- Sí
- Más bien sí
- Más bien no
- No
- No sé

¿Piensa usted que el turismo tiene influencia positiva a su domicilio? *

- Sí
- Más bien sí
- Más bien no
- No
- No sé

¿Piensa usted que el turismo cambia su costumbres y tradiciones? *

- Sí
- Más bien sí
- Más bien no
- No
- No sé

¿Está usted limitado de turismo? Por ejemplo quisiera vivir en otro lugar y no puede por el turismo? O no puede visitar algunos lugares porque hay muchos turistas? *

- Sí
- Más bien sí
- Más bien no
- No
- No sé

¿Se empeora su estilo de vida con el desarrollo del turismo? *

- Sí
- Más bien sí
- Más bien no
- No
- No sé

¿Está usted satisfecho con la vida en tu ciudad? *

1 - mucho, 8 - de ningún modo

☐ 1	☐ 5
☐ 2	☐ 6
☐ 3	☐ 7
☐ 4	☐ 8

¿A usted le gusta más encontrar turistas mexicanos o extranjeros? *

- Mexicanos
- Extranjeros
- No sé

¿Usted sabe que es el ecoturismo? *

- Sí
- Más bien sí
- Más bien no
- No

¿Quisiera añadir algo?

ENVIAR

11.3 Přehled odpovědí z dotazníkového šetření

Počet mužů a žen	
Ženy	52
Muži	62
Věkové složení	
0–25 let	42
26–50 let	69
51 a více	2
Pracujete v cestovním ruchu?	
Ano	11
Ne	102
Vyberte tři změny spojené s rozvojem cestovního ruchu	
Více pracovních příležitostí	52
Přetěžování veřejných prostranství	14
Zvyšování kvality služeb	40
Zvyšování cen	38
Více možností, kde se setkávat s přáteli, více kulturních akcí	44
Změna atmosféry místa (negativní)	17
Možnost potkávat cizince a naučit se od nich něco	51
Změna společenských a morálních	30
Pocit hrdosti na svoje město	46
Zvýšení hluku	7
Myslíte si, že cestovní ruch má pozitivní vliv na místo, kde žijete?	
Ano	69
Spíše ano	9
Spíše ne	3
Ne	24
Nevím	8
Myslíte si, že cestovní ruch mění vaše zvyky a tradice?	
Ano	20
Spíše ano	8
Spíše ne	11
Ne	74
Nevím	0

Jste omezováni cestovním ruchem? Například byste chtěli žít na jiném místě, ale kvůli CR to není možné? Nebo nemůžete navštěvovat některá místa, protože jsou přeplněná turisty?	
Ano	13
Spíše ano	0
Spíše ne	7
Ne	91
Nevím	2
Zhoršuje se váš životní styl s rozvojem cestovního ruchu?	
Ano	3
Spíše ano	2
Spíše ne	4
Ne	102
Nevím	2
Myslíte si, že se infrastruktura zlepšuje spolu s rozvojem cestovního ruchu?	
Ano	76
Spíše ano	18
Spíše ne	4
Ne	11
Nevím	4
Jste spokojený/á s životem ve vašem městě? (1 - hodně spokojený, 8 - nespokojený)	
1	22
2	12
3	6
4	11
5	23
6	23
7	12
8	4
Víte co je to ekoturismus?	
Ano	103
Spíše ano	0
Spíše ne	6
Ne	4
Potkáváte raději turisty z Mexika nebo ze zahraničí?	
Turisty z Mexika	11
Turisty ze zahraničí	69
Nevím	33

11.4 Doplnující komentáře z dotazníkového šetření

Dotazník závěrem umožňoval vložit vlastní vyjádření respondenta. Následují odpovědi ve španělštině s vlastním překladem:

„Hay muchas cosas en relación al turismo y a las costumbres y tradiciones de cada pueblo, por lo cual el/los gobierno(s) no se han preocupado en mejorar al cien por ciento. Solo lo hacen para unos cuantos o por demostrar que quieren hacer algo productivo pero en realidad hacen nada...“

Překlad: „Je mnoho věcí ve vztahu k cestovnímu ruchu, zvykům a tradicím každého města, které se vláda neobtěžovala zlepšit na sto procent. Dělají to jen pro některé nebo jen pro to, aby předvedli, že dělají něco užitečného, ale reálně nedělají nic.“

„Yo siento que mi ciudad le hace falta más infraestructuras para servir un mejor turismo ya que hay lugares muy bonitos pero para llegar a ellos sólo cuentan con caminos no pavimentados que eso hace que los turistas no quieran ir OAXACA es una ciudad muy bonita he tenido la oportunidad de viajar a diferentes lados del mundo y encontré en lugar en Estambul que se llama pamukkale y se parece a hierve el agua a diferencia de este el gobierno.“

Překlad: „Mrzí mě, že moje město považuje za zbytečné budovat lepší infrastrukturu, která by lépe sloužila cestovnímu ruchu, jelikož je mnoho krásných míst, která jsou dostupná pouze po nezpevněných cestách a turisté je tak nechtějí navštěvovat. Oaxaca je velmi krásné město. Měla jsem možnost cestovat po světě a poznala jsem místo v Istanbulu, které se jmenuje Pamukkale a podobá se Hierve el Agua, rozdíl je pouze ve vládě.“

„Oaxaca es una ciudad con mucho potencial turistico sin embargo los movimientos sociales y el pensamiento acerrado de algunos ciudadanos ha provocado que el desarrollo del turismo se estanque. Con los movimientos sociales los turistas extranjero- se se asombran y curiosean, mientras que el turista nacional se asusta y genera insertidumbre entre sus conocidos. Por mente cerrada de algunos ciudadanos las empresas dedicadas al turismo no han invertido en Oaxaca.“

Překlad: „Oaxaca je město s velkým turistickým potenciálem, nicméně sociální hnutí a kritické myšlení vedlo k tomu, že cestovní ruch stagnuje. Díky společenským hnutím jsou zahraniční turisté ohromeni a jsou zvědaví, zatímco domácí turisté mají strach

a šíří nejistotu mezi svými známými. Díky uzavřenému myšlení mnohých místních v Oaxace, nebylo investováno do společností, které se věnují turismu.“

„El turismo, generalmente, no implica un mayor grado de desarrollo, o en todo caso, un impacto económico inmediato sobre los habitantes ó empleados del sector (en mi opinión). Si bien se alcanza un cierto grado de bienestar, este va de la mano con el relego de las actividades económicas cotidianas originarias, haciendo enteramente "dependientes" a las economías locales. Un ejemplo es Cancún, Playa del Carmen (privatización de los espacios públicos y enriquecimiento desmedido de los corporativos).“

Překlad: „Cestovní ruch obecně neznamená hlavní stupeň rozvoje nebo v každém případě, neznamená bezprostřední ekonomický vliv na obyvatelstvo nebo zaměstnání v sektoru (dle mého názoru). Jistě se pomocí něho dá dosáhnout určitého stupně blahobytu, toto jde ruku v ruce s odsunutím původních každodenních ekonomických aktivit, což dělá lidi naprosto „závislé“ na lokální ekonomice. Příkladem je Cancún, Playa del Carmen (privatizace veřejných prostranství a neúměrné obohacení korporací).“

„El turismo en Oaxaca representa uno de los principales motores económicos en el estado, ya que existe una enorme diversidad cultural, gastronómica, tradicional, histórica y prehispánica; así como su gran variedad de ecosistemas que van desde las regiones en la sierra, hasta las hermosas playas en la costa oaxaqueña, pasando por los valles centrales (Oaxaca de Juárez) donde yo vivo.“

Překlad: „Cestovní ruch v Oaxace představuje jeden z hlavních ekonomických motorů státu vzhledem k obrovské kulturní, gastronomické, tradiční, historické a prehispanické diverzitě, zároveň díky své velké různorodosti ekosystémů, které se táhnou od hor až po krásné pláže na oaxackém pobřeží, přes centrální údolí (Oaxaca de Juárez), kde bydlím.“

11.5 Přepis rozhovoru

Kdo? Anuar Ghexzaid Silva Gómez

Kdy? 16. 1. 2016

Kde pracujete?

Pracuji ve své společnosti, která se jmenuje Aventours Oaxaca a která nabízí dobrodružné, kulturní a ekoturistické cesty, také rozvíjíme turistické projekty v komunitách státu, poskytujeme školení v oblastech dobrodružného cestovního ruchu a rozvoje podnikatelského cestovního ruchu a pronajímám dopravní prostředky pro cesty do celé republiky nebo do státu Oaxaca. Jsem turistický poradce, průvodce a osobní trenér.

Co vás zajímá?

Vzhledem k tomu, že je jedním z nejkompexnějších aktivit v ekonomickém rozvoji prostřednictvím cestovního ruchu lze poznat svět a pomoci ho rozvíjet, součástí cestovního ruchu je mnoho různých aktivit, které ho doplňují a hlavně ho dělají zábavným.

Ekoturismus je velmi populární forma cestovního ruchu v této oblasti, můžete říci, co v této oblasti znamená ekoturismus?

Ekoturismus je turistická aktivita, která zahrnuje kontakt s přírodou a která má za úkol vzdělávat návštěvníky o péči o životní prostředí. Skládá se z aktivit, jako je pozorování ptáků, turistika, kempování, pozorování flóry, interpretace životního prostředí.

Je důležité zmínit, že v Mexiku se Ministerstvo cestovního ruchu dělí do kategorií Přírodní cestovní ruch (Turismo de Naturaleza), který zahrnuje ekoturismus, dobrodružný cestovní ruch a venkovský cestovní ruch.

Myslíte si, že ekoturismus napomáhá k udržování místní kultury?

Ekoturismus sám o sobě nepomáhá zachovávat místní kulturu, pokud není součástí místní kultury péče a respekt k přírodnímu prostředí.

Můžete zhodnotit vývoj návštěvnosti v této oblasti?

V roce 2014, podle Ministerstva cestovního ruchu a ekonomického vývoje státu Oaxaca, přijelo 5 325 594 návštěvníků, z nichž 5 080 508 bylo domácích a 245 086 zahraničních.

Koho podle vás láká tato destinace nejvíce?

Největší počet turistů tvoří domácí turisté 1 209 317 a zahraniční turisté 134 732, má se za to, že nejvíce jsou navštěvovány kulturní památky, druhou nejnavštěvovanější destinací je Santa Catarina Juquila, kde je hlavním segmentem religiozní cestovní ruch. V roce 2014 dorazilo 1 042 599 domácích návštěvníků a pouze 2 mezinárodní.

Jakou podporu má cestovní ruch v této oblasti ze strany státu?

Reálná podpora je minimální bereme-li v úvahu priority v jiných oblastech rozvoje. Kvalifikace je nízká, i její šíření do destinací a turistická infrastruktura je minimální, takže v období prázdnin nastává chaos v mnoha oblastech. Existují pouze 3 sezony, kdy turisté přicházejí a zbytek roku cestovní ruch klesá téměř o 70 %.

Myslíte si, že má cestovní ruch nějaké negativní vlivy na prostředí? Životní i sociální?

Ano, má negativní efekt, pokud rozvoj a propagace cestovního ruchu nejsou zaměřeny na dobré praktiky udržitelného rozvoje.

Jak vnímá místní obyvatelstvo návštěvníky?

Místní obyvatelstvo vnímá turisty velmi dobře, to platí v turistických destinacích, také ale existují komunity, které nejsou turistické a nemají rády návštěvníky. Obecně lze ale říci, že jsou vnímáni dobře, jelikož je to dobrý zdroj příjmů, především co se týče zahraničních návštěvníků.

Myslíte si, že má Oaxaca potenciál přitáhnout více návštěvníků, než nyní?

Oaxaca má velký potenciál přitáhnout daleko více turistů domácích i zahraničních. Máme velké bohatství v gastronomii, kultuře stejně jako v přírodě.

Aby přijíždělo více turistů, je nutné vytvořit aliance a lepší propagaci domácí i mezinárodní. Je potřeba přispět k posílení odvětví cestovního ruchu, cestovních kanceláří, průvodců, ekoturistických destinací a hlavních turistických destinací, tato propagace musí být specializovaná pro každý sektor.

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
Bedlivá Kateřina	E. Beneše 1562, Hradec Králové - Nový Hradec Králové	11201550

TÉMA ČESKY:

Udržitelný cestovní ruch v mexickém státě Oaxaca

TÉMA ANGLICKY:

Sustainable Tourism in Mexican State Oaxaca

VEDOUcí PRÁCE:

doc. PaedDr. Jiří Štyrský, CSc. - KRCCR

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

- 1) Úvod
- 2) Cíl a metodika práce
- 3) Teoretická část (informační minimum - udržitelný CR, dopady CR na socio-kulturní prostředí, životní cyklus destinace,
- 4) Praktická část (charakterizace destinace, charakterizace CR v destinaci, dotazníkové šetření, vývoj návštěvnosti, rozhovor)
- 5) Shrnutí výsledků
- 6) Závěry a doporučení
- 7) Přílohy (fotografie, ukázka dotazníku, přepis rozhovoru)

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

GOELDNER, C. R. a RITCHIE, J. Tourism: principles, practices, philosophies. 10th ed. Hoboken, N.J.: J. Wiley, c2006, xvii, 590 p., [8] p. of plates. ISBN 978-047-1450-382.

MOWFORTH, M. & MUNT I. Tourism and sustainability: development, globalisation and new tourism in the Third World. 3rd ed. New York: Routledge, 2009, xxiv, 424 p. ISBN 02-038-9105-8.

NASH, D. Anthropology of tourism. 1st ed. Tarrytown, N.Y.: Elsevier Science, 1996, ix, 205 p. ISBN 00-804-2398-1.

NELSON, J. G., BUTLER, R. & WALL, G. Tourism and sustainable development: monitoring, planning, managing. Waterloo, Ont.: University of Waterloo, Dept. of Geography, c1993, xxii, 284 p. ISBN 09-210-8344-0.

PALATKOVÁ, M. Mezinárodní cestovní ruch: analýza pozice turismu ve světové ekonomice : význam turismu v mezinárodních ekonomických vztazích : evropská integrace a mezinárodní turismus. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 221 s. ISBN 978-80-247-3750-8.

PÁSKOVÁ, M. Udržitelnost cestovního ruchu. 3. vyd., přeprac. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014, 335 s. ISBN 978-80-7435-329-1.

ZELENKA, J. a PÁSKOVÁ, M. Výkladový slovník cestovního ruchu. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012, 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2.

Podpis studenta:

Bochar

Datum:

5.4.2016

Podpis vedoucího práce:

U. Uje

Datum:

5.4.2016